SEGON HOMENATGE A CATALUNYA

UN COMBAT DE L'AUTONOMIA OBRERA

Astrid Solé Jordà

EDITORIAL DESCONTROL

SEGON HOMENATGE A CATALUNYA

Títol:
Segon homenatge a Catalunya.
Un combat de l'autonomia obrera
Autoria: Astrid Solé Jordà

1a edició catalana: setembre 2024, Barcelona
Col·lecció *ReMemorant*
Descontrol Editorial
c/Constitució 19, Can Batlló, nau 85-90, 08014 Barcelona
www.descontrol.cat Tel. 93 4223787

ISBN: 978-84-18283-80-2
Dipòsit legal: B 17332-2024

Edició: Descontrol Editorial // editorial@descontrol.cat
Correcció: Descontrol Editorial // editorial@descontrol.cat
Maquetació i disseny: Descontrol Editorial
Disseny de portada: Descontrol Editorial // editorial@descontrol.cat
Imprès a: Descontrol Impremta // impremta@descontrol.cat
Distribució: Descontrol Distribució // distribució@descontrol.cat

Autoria foto de la portada: © Armand Garcia Pons
Amb el nostre agraïment a l'Armand Pons

SEGON HOMENATGE A CATALUNYA

UN COMBAT DE L'AUTONOMIA OBRERA

Astrid Solé Jordà

Pròleg d'Antoni Segura i Mas

EDITORIAL
DESCONTROL

ÍNDEX

A tots els qui han lluitat contra
la repressió (i als qui encara lluiten avui).

A tots els que m'han dit: "Va, sí, quedem i t'ho explico".

A la meva família.

A George Orwell.

La revolució i nosaltres, que la vam voler tant

per Antoni Segura i Mas

El 1986, les Éditions Bernard Barrault publicaven a París el llibre de Daniel Cohn-Bendit *Nous l'avons tant aimée, la Révolution*[1], que era el resultat de dos anys d'entrevistes als principals protagonistes dels moviments contestataris -i antisistema diríem avui- que sacsejaren el conformisme del món occidental a la dècada dels seixanta i primers setanta del segle. És una recopilació de testimonis d'aquelles generacions que "volien canviar el món", perquè, com deia llavors el moviment llibertari rememorant una frase de Bonaventura Durruti, "portem un nou món als nostres cors".

En paraules del mateix Cohn-Bendit: "el 1968, el planeta es va inflamar. Semblava que sorgia una consigna universal. Tant a París com a Berlín, a Roma o a Torí, el carrer i les llambordes es van convertir en símbols d'una generació rebel. *We want the world and we want it now* ("Volem el món i ho volem ara"), cantava Jim Morrison." En efecte, aquella sacsejada de la confortable societat burgesa, que s'havia iniciat uns anys abans als Estats Units amb la lluita pels drets civils de la comunitat afroamericana i les protestes dels estudiants universitaris contra la guerra del Vietnam, va tenir rèpliques en el Maig francès i les revoltes estudiantils i obreres d'Itàlia i Mèxic. A tot plegat, s'afegia el desencís definitiu sobre l'esperança comunista que havia representat la Unió So-

1 Daniel Cohn-Bendit, *La revolución y nosotros, que la quisimos tanto*, Barcelona: Anagrama, 1987.

viètica amb l'aixafament de la primavera de Praga per l'Exèrcit Roig.

Tota una generació de joves molt més desinhibida que la dels seus progenitors es rebel·lava contra les normes establertes i ho feia per camins diferents, des del compromís polític en organitzacions antiautoritàries, a l'experimentació amb drogues i la reivindicació de la seva legalització, al pacifisme hippie, a noves formes musicals i artístiques. Era, en definitiva, una generació que volia trencar decididament amb un passat marcat per les guerres -les dues guerres mundials i a finals dels seixanta la guerra del Vietnam- i el consumisme d'un ordre liberal despietat i injust que generava profundes desigualtats a nivell mundial i a nivell intern dels països. A més, els processos d'independència de les colònies (sobretot Algèria), la revolució cubana i la lluita dels palestins oferien un marc de referència en què emmirallar-se els que estaven disposats a comprometre's amb les formes de lluita més radicals, inclosa la lluita armada.

A Catalunya, també arribaren aquelles rèpliques de la sacsejada mundial que tenia lloc arreu del món occidental potser una mica esmorteïdes per la manca de llibertats imposada per la dictadura. Gradualment, els partits tradicionals de l'oposició d'esquerres al franquisme van fer implosió i van donar lloc a una multitud de partits, grups i grupuscles de les més diverses tendències. En els marges de tot plegat, sorgien altres més radicals, més directament empeltats amb la diàspora dels moviments de l'univers del 68 parisenc, consellistes, autonomia obrera, situacionistes...

Barcelona, era una ciutat viva que bullia amb l'efervescència de la lluita dels barris, de les protestes universitàries i de les vagues obreres en moltes empreses. D'aquestes darreres, dues especialment, marquen una fita important tant per la seva duració com pel nivell d'autoorganització dels obrers que hi treballaven i, també, pel ressò i la solidaritat que van despertar. Es tracta de les vagues de la Harry Walker de 1970-1971 i la de Roca de 1976-1977. Gran part de la història que s'explica en el llibre d'Astrid

Solé Jordà es troba entre aquestes dues vagues i els seus protagonistes estaven marcats per tota aquesta corrent internacional, d'autoorganització i d'autonomia obrera.

La vaga de la fàbrica d'accessoris per l'automoció Harry Walker, llavors situada a tocar del passeig de Valldaura, en el barri de la Prosperitat de Nou Barris de Barcelona, es va iniciar el 17 de desembre de 1970 en protesta per l'acomiadament d'alguns treballadors, per reivindicar millors condicions de treball i un increment salarial de 3.000 pessetes mensuals.[2] La resistència dels obrers fou possible gràcies a les ajudes econòmiques solidàries arribades de treballadors d'empreses de la resta de Catalunya, de l'estat i, àdhuc, d'Itàlia i França. De tal manera que a l'1 de febrer de 1971 la caixa de Solidaritat amb Harry Walker havia recollit 894.616 pessetes.[3]

Arran d'aquesta vaga històrica, molts militants de base van prendre consciència política, es van involucrar a la lluita i es van radicalitzar. Alguns d'ells son els joves que apareixen en aquest llibre. Inicialment formaven part del PSAN i bevien d'una tradició llibertària arrelada al país que tenia com punt referencial la malaguanyada revolució social del primer any de la guerra civil. Ràpidament però es van desvincular del grup polític i van formar el seu propi grup autònom. El que volien era canviar el món -i de pas acabar amb la dictadura- sense cometre els errors del passat. Els policies els van batejar com a OLLA (Organització de Lluita Armada) tot i que ells mai van voler tenir cap nom ni sigla.

---

2 Segons el manifest difós per l'Assemblea de Treballadors de Harry Walker el 30 de gener de 1971 s'exigia: alliberament dels detinguts; readmissió dels acomiadats; fora les sancions; 3.000 pessetes d'augment al mes, igual per tots; fora els contractes temporals.

3 Sobre la vaga de Harry Walker es va publicar molt aviat un llibre, Joan Font (pseudònim de Joaquim Ferrer i Rosa), *La vaga de l'Harry Walker de Barcelona (desembre 1970 – febrer 1971)*, París: Edicions Catalanes de París, 1972. En els apèndixs IV a VI (pàgines 93-101) figura la relació d'aportacions dels treballadors de diverses empreses de Catalunya i d'altres orígens (incloses aportacions d'obrers de França i Suïssa).

S'ha publicat molt sobre el MIL (o 1.000) però mancava un treball de primera mà sobre aquest grup autònom que es considerava una organització de suport i al servei de les lluites obreres. Ells sempre van evitar viure en la clandestinitat, de fet vivien a plena llum del dia i treballaven amb normalitat. Formaven part de la classe treballadora a la qual ajudaven a través de la lluita clandestina. En definitiva, s'allunyaven de l'estereotip del militant d'extrema esquerra, perquè, com va escriure en Felip Solé en el text "Un tal Ernest!" (dedicat a l'Armand Garcia Pons) quan va morir el 5 de juny de 2020: "eren rebels, activistes, de cap manera militants d'extrema-esquerra. Aquests ens provocaven més aviat nàusees, pressentíem que la seva estructura jeràrquica difícilment permetria construir el món del demà. Bàsicament, als nostres ulls els militants tenien dos defectes majors: el primer és que eren militants precisament, és a dir, paramilitars; el segon és que volien sobretot denunciar els escàndols, i no buscar ni trobar solucions... [Érem] antiautoritaris, antidogmàtics, autogestionaris, rebels, purs... L'Ernest afirmava que l'única actitud correcta des d'un punt de vista revolucionari era la de lluitar sense creure-s'ho, sense creure que podien guanyar. Perquè creure és fanatisme, és una actitud catòlica, són els terroristes islàmics qui s'ho creuen, no ells, no els àcrates".

Astrid Solé Jordà va descabdellant la història i les vicissituds del grup autònom amb un guia excepcional i motor inicial del grup, Felip Solé, el *Genet*, i a partir d'una conversa imaginària amb George Orwell, l'autor d'*Homenatge a Catalunya* (1938) de qui aquest llibre pren el títol, i, sobretot, de les entrevistes realitzades als diferents membres dels rogles que configuraven el grup. Cada rogle estava constituït per 3 o 4 persones, que tenien plena autonomia de decisió i d'acció, eren independents i no interactuaven uns amb els d'altres, excepte quan, progressivament, la complexitat d'algunes accions exigia coordinar esforços i efectius. Disposaven, això sí, d'unes infraestructures comunes com pisos francs, armes, cotxes, explosius, estris per falsificar documents, etc.

El desembre de 1972, després d'haver fet algunes expropiacions, inicialment en col·laboració amb membres del MIL, decideixen celebrar un primer congrés en què es van definir com antiautoritaris i antidogmàtics i com "un grup autònom a favor de l'autonomia de la classe obrera". A mesura que el grup s'amplia i les operacions es fan més complexes contacten amb altres organitzacions, grups anarquistes i entitats. El moment de màxima interrelació amb altres militants d'esquerres i de màxima exposició, doncs suposava sortir de l'estricte anonimat mantingut fins llavors i actuar a cara descoberta, va ser la creació del Comitè de Solidaritat amb els Presos del MIL (finals de setembre de 1973) en què, a més de membres del grup, participen a nivell individual persones vinculades a la FAI Barcelona, a la revista CNT-Informa, a Estudiants Llibertaris, a un grup anarquista del barri del Poblenou... En tot cas, la creació i la participació en el Comitè de Solidaritat marca un abans i un després en la història del grup i un punt d'inflexió evident. Salvador Puig Antich, membre de l'exMIL, estava condemnat a mort i el grup va fer el possible per salvar-li la vida. Malgrat tot, el van assassinar.

La ruptura de l'anonimat absolut va comportar riscos i també algunes detencions. A més, el 20 d'abril de 1974 apareixen a la televisió i els diaris les fotografies de membres del grup i de persones que havien format part del Comitè que s'acabava de dissoldre. Alguns d'ells decideixen marxar a l'exili (a Perpinyà). En aquest moment la frontera entre Espanya i França va desaparèixer per a ells. El grup es va internacionalitzar de manera natural i van comprendre que la lluita seguia a qualsevol lloc. Amb els mesos, l'exili provoca un allunyament entre els que es troben a França que prenen opcions diferents malgrat continuar en contacte permanent amb els que segueixen a Barcelona.

Uns exiliats senten que a França hi estan de manera provisional i van tornant a Catalunya per reincorporar-se a la lluita i continuar amb les expropiacions. El novembre de 1975 va morir el dictador Francisco Franco però encara hi havia molts motius per combatre el sistema. Altres membres del grup estrenyen re-

lacions amb grups francesos, europeus i grups de mig món. Un dels primers contactes serà amb joves Montoneros (militants argentins) refugiats a França i amb els "Morenos" a Barcelona, amb qui inicien la falsificació i canvis de xecs de viatge per tot Europa com a forma de finançament i de lluita contra el capital, que personifiquen en els bancs[4]; molt aviat participen activament en la lluita antinuclear o continuen amb el que ja havien iniciat a Barcelona com a noves formes de contestació política afegint ara la realització de documentals per denunciar les injustícies i les desigualtats provocades pel capitalisme.

A Catalunya, el 8 de novembre de 1976, comença la vaga més multitudinària i més incòmode pels partits polítics d'esquerres en aquells moments, la vaga de Roca Radiadores de Gavà[5], la segona empresa industrial de Catalunya, després de la SEAT. Es produeix en uns moments de gran conflictivitat laboral, que coincideix amb els inicis de la transició amb un màxim de 17.500 vagues en tot l'Estat l'any 1976. Després d'una primera aturada de 42 dies, els treballadors tornen a la feina el 10 d'abril un cop acordat un

4 La falsificació de travels xecs per estafar els bancs, com a símbols màxims del Capital, l'havia desenvolupat a gran escala a França feia un temps l'anarquista Lucio Urtubia com explica en dos dels seus llibres autobiogràfics, *La revolución por el tejado*, Tafalla: Txalaparta, 2008 i *Mi utopia vívida*, Tafalla: Txalaparta, 2014. També es biogràfica la pel·lícula *Un hombre de acción*, dirigida per Javier Ruiz Caldera, 2022 (Netflix).

5 El text de Marta Mulero Campoy és, segurament, una de les aproximacions més completes a la vaga dels treballadors de Roca Radiadores de Gavà, veure "La huelga de Roca Radiadores, una experiència de autoorganización obrera", *Historia, Trabajo y Sociedad*, nº 6, 2015, pp. 11-29 (16): https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5140039. També es pot consultar Oscar Blanco Acuña, "La vaga de Roca: autoorganització i conflicte a contratemps", *Ab Origine Magazine*, núm. 70, febrer de 2022: https://aboriginemag.com/la-vaga-de-roca-autoorganitzacio-i-conflicte-a-contratemps/; Colectivo de estudios por la Autonomía Obrera, *Luchas autónomas en la transición democràtica*, Barcelona: editorial Descontrol, 2016: tercera parte, pp. 14-53: http://www.cedall.org/Documentacio/e-books/Luchas%20autonomas%20en%20la%20transicion/Tomo2_02_Luchas%20Autonomas.pdf; i Albert Alonso, Josep Campmany i altres, *La vaga de la Roca (1976-1977), una generació després*. Gavà: Centre d'Estudis de Gavà, 2008.

increment salarial que no satisfà les seves reivindicacions. A partir de llavors un reduït grup de treballadors d'esquerres comença a reunir-se per analitzar de manera crítica què no s'havia fet bé. Creuen que els obrers de Roca s'han d'organitzar a través de les assemblees que constitueixen el màxim òrgan de representació dels treballadors i que trien a mà alçada els delegats que els han de representar en les negociacions amb l'empresa per un nou conveni col·lectiu. La base de la negociació són obtenir millores salarials, però també reivindicacions de drets fonamentals com llibertat sindical i amnistia laboral. Per fer pressió es convoca una vaga general, que se salda amb durs enfrontaments amb la Guàrdia Civil, 40 detinguts i 46 acomiadats. El 7 de desembre, l'empresa decreta el locaut, sanciona un miler de treballadors i, per descomptat, es nega a readmetre els acomiadats com exigeixen els vaguistes. A partir de llavors, la vaga esdevé indefinida. També es va crear una caixa de resistència que va recaptar gairebé dotze milions i mig de pessetes per fer front als 96 dies de vaga i de sou. La resistència dels treballadors de Roca va arribar al límit i la vaga no donava més de si atès el poc interès dels partits d'esquerres i dels sindicats majoritaris en recolzar-la. Així, "l'11 de febrer del 1977 més de 4.000 persones van arribar en manifestació a la porta de la fàbrica de la companyia de sanitaris Roca a Gavà. Amb el puny alçat, plorant, amb càntics i entre aplaudiments dels seus companys i famílies, el torn del matí entrava a treballar posant punt i final a 96 dies de vaga indefinida. La vaga acabava amb un sabor agredolç, però amb el cap ben alt."[6]

La vaga de Roca va ser, doncs, un intent d'autoorganització obrera en una empresa amb molt poca experiència combativa anterior. Va ser una autoorganització en part espontània -fruit de la necessitat-, però acomboiada per militants d'extrema esquerra. No fou tampoc una herència llunyana dels Grups d'Obrers Autònoms (GOA) sorgits al voltant de la vaga de Harry Walker de 1970 de la mà de José Antonio Díaz i Manuel Murcia, que acabarien

6 Oscar Blanco Acuña, *op. cit.*, 2022.

formant part de l'Equip Teòric del MIL fins el moment de la seva autodissolució el 1973. Una vaga que va ser, alhora, una derrota -no es van aconseguir els objectius inicials i com recordava Joan García Oliver les vagues es convoquen per guanyar-les- i una victòria puix fou un exemple de com l'autoorganització obrera va servir per cohesionar durant tres mesos una comunitat formada pels gairebé 5.000 treballadors de Roca i les seves famílies darrere d'uns objectius comuns.

En aquest context obrer, a l'octubre de 1976 es reuneix el grup autònom, protagonista d'aquest text, per tal de saber què volien fer els membres que sortien de la presó gràcies a l'amnistia parcial del mes de juliol i també veure quina decisió prenien la resta de membres. Una minoria va optar per deixar la lluita política tal com l'havien fet fins llavors però no es van desconnectar del grup; altres van seguir a l'exili duent a terme diverses activitats -polítiques o socials-; i, finalment, una altra part del grup va aprofitar una herència -una antiga fàbrica- per muntar el que es va conèixer com la casa de Moià, ja que estava situada en aquest poble, que fins el 1984 va esdevenir una referència del món contracultural català. Era un lloc per fer reunions, estades, assajos (durant un temps la Fura dels Baus va utilitzar la casa com estudi teatral), experimentacions artístiques, etc. Per la casa de Moià van passar artistes, escriptors, poetes i tot un seguit de personatges del món de la contracultura barcelonina com l'Ocaña, el Nazario i molts altres. D'aquesta manera, la Barcelona canalla de les nits, que es reunia al cafè de l'Òpera, al bar London, a la Bodega Bohemia o a les golfes de la plaça Reial on per un temps va viure el pintor Lluís Claramunt, s'agermanava amb l'espai contracultural de Moià que es posava a disposició de tots aquells que ho necessitaven.

L'any 1988, després de parlar-ho en diverses reunions entre ells i amb altres grups amb qui lluitaven, van decidir separar-se i autodissoldre's i que cada individu continués la lluita de forma individual. Eren nous temps. No serà fins a principis dels noranta quan són amnistiats per l'Audiència Nacional.

Després de llegir el llibre d'Astrid Solé Jordà i conèixer aquesta història no es pot negar el llegat que va deixar aquest grup autònom, una excepcionalitat dins del panorama polític i social de l'època. Van ser innovadors en la forma de concebre la lluita revolucionària i van ser capaços de dur-ho a la pràctica. També ho van ser pel que fa a la no utilització de sigles ni noms, per rebutjar els dogmes i les jerarquies i organitzar-se en rogles, per defugir les limitacions derivades de la clandestinitat i no acceptar la figura dels "alliberats", per donar valor a la veu de les dones i el feminisme, a la cultura i a l'ecologisme... En definitiva, com ja vaig escriure en una altra ocasió, els grups autònoms [de combat] eren "el colofó d'una dècada en què el somni revolucionari va niar a Catalunya en uns joves disposats a donar-ho tot i més per aconseguir aquella revolució que, com diu el títol del llibre d'uns dels líders del Maig del 68, "nosaltres, la vam voler tant"".[7]

7 Antoni Segura i Mas, "El somni revolucionari de la dècada dels setanta. Els MIL-GAC, situacionisme, anarquisme, consellisme, autoorganització, autonomia de classe i agitació armada". *Revista de Catalunya*, núm. 316, 2021: 102.

Cronologia de les accions i moments clau del grup i del Comitè de Solidaritat amb els Presos del MIL

30 d'abril de 1972
Acció del PSAN: penjada d'una bandera catalana independentista durant el XIII Concurs Regional de Colles Sardanistes que es feia al Portal de l'Àngel, a Barcelona.

4 de juny de 1972
Acció del PSAN: col·laboració amb el Comitè d'activitats cíviques del Maresme, la Selva i el Gironès per fer una escampada de fulls volants durant un aplec de sardanes, a Calella.

Finals d'agost de 1972
Reunió del grup autònom amb alguns membres del 1000, al Moixeró.

11 de setembre de 1972
Pintada independentista (amb les sigles del PSAN) a la paret d'una caserna de la Guàrdia Civil, a Barcelona.

Inicis de novembre de 1972
Expropiació de diverses gestories per tenir passaports i carnets de conduir, a Barcelona.

18 de novembre de 1972
Expropiació de la Caixa d'Estalvis i Pensions del carrer de l'Escorial, a Barcelona. L'acció la va fer el 1000 i el grup autònom.

Finals de novembre de 1972
Primer viatge a Suïssa per comprar armes.

28 de novembre de 1972
Expropiació del Banc Central del passeig de Valldaura, a Barcelona. L'acció la va fer el 1000 i el grup autònom.

Desembre de 1972
-Primer congrés del grup autònom on es defineix l'estructura i alguns objectius.
-Ruptura oficial i total amb el PSAN.

27 de gener de 1973
Expropiació del Banco de Vizcaya del carrer del Capità Arenas, a Barcelona.

Febrer de 1973
Expropiació de documents d'identitat de l'empresa Rieusset, a Barcelona.

Maig de 1973
Expropiació d'explosius de la pedrera de Santa Creu d'Olorda (La Sanson), al Parc Natural de Collserola.

2 de juliol de 1973
Expropiació de l'oficina del Negociado de Habilitación de Telégrafos de la central de Correus de la plaça d'Antonio López, a Barcelona.

11 de setembre de 1973
Segon viatge a Suïssa per comprar armes.

30 de setembre de 1973
-Primera edició del Dossier MIL arran de les detencions de membres del MIL.
-Creació del Comitè de Solidaritat amb els Presos del MIL.

Octubre de 1973
-Segon congrés del grup autònom on es defineix la part teòrica i la pràctica.
-Campanya de solidaritat amb els presos del MIL: difusió del Dossier MIL, contactes amb grups (nacionals i internacionals), redacció de circulars, etc.

15 d'octubre de 1973
Segona edició ampliada del Dossier MIL.

18 de desembre de 1973
Tercera edició ampliada del Dossier MIL, amb textos escrits pels presos de la Model.

19 de desembre de 1973
Acció amb explosius contra l'Ajuntament de Mataró.

Gener de 1974
Intensificació de la campanya de solidaritat amb els presos del MIL: viatges amb els advocats per Europa, elaboracions de pòsters, accions coordinades entre països europeus, etc.

4 de gener de 1974
Acció amb explosius contra la comissaria de policia del barri de Sant Andreu, a Barcelona.

5 de gener de 1974
El rogle del Play Boy, el Francesc i l'Olga marxa del grup.

11 de gener de 1974
-Acció amb explosius contra diverses oficines bancàries de l'avinguda de Gaudí, a Barcelona.
-Acció amb explosius contra el monument als caiguts de la Diagonal, a Barcelona.

18 de gener de 1974
Acció amb explosius contra el monument als caiguts, a Mataró.

Finals de gener de 1974
El grup autònom crea a Perpinyà (França) un nou rogle. El Turons hi va a viure.

8 de febrer de 1974
-Acció amb explosius contra la comissaria de la Policia Nacional, a Mataró.
-Acció amb explosius contra el Banco Popular Español, a Mataró.

28 de febrer de 1974
Detenció de l'Olga, a Barcelona.

4 de març de 1974
Acció amb explosius contra una torre d'alta tensió de FECSA, a Barcelona.

15 de març de 1974
Acció amb explosius contra els jutjats municipals i de primera instància, a Barcelona.

3 d'abril de 1974
Dissolució del Comitè de Solidaritat amb els Presos del MIL.

5 d'abril de 1974
Expropiació d'un furgó de Banca Catalana, a Barcelona.

7 d'abril de 1974
-Acció per traslladar uns explosius de França a Barcelona a través d'un tren Talgo.
-Detenció del Miquel, la Teresa i el Valent, a Barcelona.

20 d'abril de 1974
La policia divulga cinc fotografies de crida i cerca a la premsa i televisió. Dues de les fotografies són de membres del grup.

Finals d'abril de 1974
El grup autònom distribueix un comunicat a la premsa dient que ells no tenen nom i deixen clar que no es diuen OLLA.

1 de maig de 1974
Acció amb explosius contra oficines bancàries del barri del Poblenou, a Barcelona.

3 de maig de 1974
Expropiació del Banc Comercial Trasatlàntic del carrer de Girona, a Barcelona.

4 de maig de 1974
Exili d'alguns membres del grup cap a Perpinyà (França).

14 de maig de 1974
Detenció del Turons, el Gallego, l'Albert i el Pijo, a la frontera franco-suïssa.

Juny de 1974
-Participació en les Comissions de Solidaritat per ajudar els presos de Barcelona.
-Distanciament entre membres del grup que estaven a l'exili. Nous contactes amb grups europeus per fer col·laboracions.

12 de juliol de 1974
-Expropiació d'una fotocopiadora a l'escola Costa i Llobera, a Barcelona.
-Impressió de pòsters contra el consell de guerra de l'Oriol i el Josep Lluís. Campanya de solidaritat amb la repartició de pòsters i fulls volants.

17 de juliol de 1974
Expropiació d'una perruqueria del carrer de Santa Anna, a Barcelona.

19 de juliol de 1974
Expropiació d'una oficina de Telègrafs del carrer de Sants, a Barcelona.

10 d'agost de 1974
Expropiació d'una oficina de Telègrafs, a Santa Coloma de Gramenet.

20 de setembre de 1974
Detenció del Pijo i el Gallego.

23 de setembre de 1974
Detenció del Papa-Hòsties.

29 d'octubre de 1974
Detenció del Llengües.

31 d'octubre de 1974
Detenció de l'Ernest.

1975
-Creació d'una impremta a Tolosa de Llenguadoc (França).
-Comencen les accions de canvi de xecs per tot Europa. Durarà anys.
-Contactes amb grups francesos i gent vinculada amb el cinema i el vídeo activista. Gravacions de manifestacions i comunes franceses.

Abril de 1976
Acció amb explosius contra oficines del Banco Pastor, a França.

10 d'agost de 1976
Acció amb explosius contra la caserna de la Guàrdia Civil, a Platja d'Aro.

Octubre de 1976
-Reunió del grup per saber si els membres que sortien de la presó es volien incorporar de nou.
-Creació d'una casa comunitària contracultural, a Moià. En actiu fins a l'any 1984.

18 de desembre de 1976
Acció amb explosius contra un vehicle de la Guàrdia Civil, a Platja d'Aro.

7 de gener de 1977
Acció amb explosius contra un vehicle de la Guàrdia Civil, a Mataró.

Inicis de juny de 1977
Detenció de l'Armand, a París (França).

1978
-Expropiació de les nòmines de l'Hospital Clínic, a Barcelona.
-Expropiació de les nòmines de l'Institut Mental de la Santa Creu, a Barcelona.

17 de març de 1978
Expropiació de l'empresa Aismalibar, a Montcada i Reixac.

31 d'agost de 1978
Expropiació de les nòmines de l'Hospital Sant Joan de Déu, a Esplugues de Llobregat.

1981
-Expropiació d'una seu del Banc de França.
-Múltiples accions de sabotatge contra les torres de molt alta tensió de l'empresa l'Électricité de France, a França.
-Múltiples accions de sabotatge contra l'energia nuclear en col·laboració amb altres grups autònoms europeus, a França i Suïssa.
-Detenció del Tito, a Suècia.

18 de gener de 1982
Acció de sabotatge contra el reactor nuclear Superfènix, a Creys-Malville (França).

Maig de 1982
Detenció de la Karma, a Calella.

31 de març de 1983
Detenció del Genet, a Ceret (França).

28 de gener de 1984
Detenció de l'Armand, a Premià de Mar.

1988
Autodissolució del grup autònom.

1991 i 1992
L'Audiència Nacional concedeix l'amnistia als membres del grup i altres companys de lluita.

Abans de començar...

En aquest llibre no vull explicar una història avorrida, plena de xifres i d'ideologies polítiques. No. El que us contaré són sentiments universals i no calen gaires paraules per descriure'ls. Hi trobareu un fragment d'història de Barcelona (i de França) des del 1972 fins al 1988. Concretament parlaré d'un grup de joves revolucionaris que volien demolir el sistema capitalista i que ho van intentar amb totes les eines que van trobar. Han passat poc més de 50 anys i sembla que tot allò ja hagi quedat enrere, que ens n'hàgim oblidat. Que algú vulgui que ens n'oblidem i, sobretot, que mirem cap al futur. Com si el futur fos alguna cosa tangible que poguéssim aconseguir. I del passat, què en fem? L'esborrem dels llibres i ens quedem tan amples? Jo no puc. Realment crec que l'hem de conèixer.

"Qui són ells?", us preguntareu. Jo també m'ho preguntava, fins que em van dir que els seus noms, en realitat, no eren significatius. Eren individus anònims dins d'una societat. Potser eren més valents que la resta. Potser van estar en el moment precís en l'instant precís. Potser algú els va encendre la guspira que necessitaven. Potser es van sentir empesos per la situació política o social. Potser una mica de tot. Per tant, la resposta més adient a "qui són ells?" hauria de ser: uns joves de 18 a 25 anys, inconformistes, rebels, imaginatius i disposats a actuar mitjançant l'agitació armada. S'emmirallaven en els diferents moviments europeus i sud-americans (Maig del 68 francès, guerrilla urbana dels Tupamaros de l'Uruguai...) i tenien unes idees clares sobre el poder, el capital i la lluita de classes. Formaven part de la societat però s'oposaven al sistema. Tenien orígens diversos però una mateixa finalitat. Es van unir per afinitat i empatia. Podrien haver sigut ells o uns altres. De fet, n'hi va haver d'altres. Gent anònima. Gent que no li importava aparèixer a cap llibre. Gent

que va fer el que va fer perquè sentia que s'havia de fer, i punt. No els calia passar a la posteritat i encara menys que se'ls consideressin com a herois. Són persones com tu i com jo. Això els fa extraordinaris.

He pogut parlar amb la majoria dels protagonistes del grup. Tot i que tenen noms i cognoms, en el llibre els anomeno pel seu nom de guerra, per l'àlies que utilitzaven en la clandestinitat. Als anys 70, ells es coneixien així i crec que és just que jo també ho faci. Hi ha algunes persones a qui no he sabut localitzar, d'altres no han volgut parlar. Que em perdonin en tots dos casos per no ser prou hàbil per trobar-los o per molestar-los amb les meves preguntes.

Tots ells van formar un grup autònom. Un grup sense nom. Els policies els van batejar com a OLLA (Organització de Lluita Armada) i ara tothom els diu així per referir-s'hi però us garanteixo que una de les paraules que més cops he sentit durant totes les entrevistes és "antisigles". Odiaven les sigles dels partits i el que representaven. Per a ells, els partits tenien afany de protagonisme dirigista i, a més, creien que se situaven del costat de l'estalinisme, de l'esquerranisme o de l'anarquisme cenetista. Aquest no era l'estil que el grup volia seguir. Van ser anònims fins al final. He estat fidel a aquesta idea i he utilitzat molt poc la terminologia "OLLA".

Ells es van decidir a lluitar perquè diàriament veien la injustícia i la repressió. Rebutjaven la dictadura i el capitalisme però també el sistema soviètic, l'imperialisme americà i la guerra del Vietnam, la discriminació social, la sexual, les condicions de treball i salaris miserables... Estaven contra el món. Vivien una revolta contra l'autoritat, contra la prepotència, contra la imposició d'uns esquemes... Van fer el gran salt al buit i a l'altre extrem estaven "els altres", l'enemic. I no ho oblidem, l'enemic era impune i ferotge però no era invencible. Els joves sabien que enfrontar-se a la policia podia significar que els agafessin i això, sovint, volia dir patir tortures. I presó. I consells de guerra. I mort. Perquè al final, s'hi jugaven la vida. Segurament no hi pensaven

cada dia, però ho sabien. I tant! No eren uns ximplets. Ho sabien. I tot i així, van reaccionar contra la violència de l'Estat. I sí, van optar per la utilització de les armes, com a instrument d'intimidació, de defensa. No era l'únic mitjà que van utilitzar per a la lluita però el van fer servir, tot i que tenien clar que hi havia una línia que no volien traspassar mai: el terrorisme.

El grup va fer expropiacions a bancs, expropiacions d'explosius, van fer la campanya de solidaritat pels presos del MIL, explosions controlades a diferents llocs, van elaborar el Dossier MIL, van obtenir armes, van finançar accions d'altres companys i obrers en lluita, van difondre propaganda subversiva, van gravar i fotografiar vagues obreres, van colpejar el sistema capitalista, van lluitar a favor de l'ecologia, van ajudar altres grups proporcionant documentació falsa… Les accions que van fer per lluitar contra el sistema potser són la part més espectacular de la història però també és la més fugaç, tan sols duraven uns minuts. La importància del grup autònom és la seva forma innovadora d'organització i de pensament. En una època on tots els partits tenien estructures jeràrquiques i donaven molta rellevància a les sigles, ells es van autodefinir com a antidogmàtics i antiautoritaris, es negaven a funcionar com un partit polític clandestí. En el grup hi havia homes i dones i totes les opinions tenien el mateix valor, cada persona tenia llibertat absoluta per fer el que volgués, eren autònoms, prenien les decisions en comú i el que era més sorprenent és que tenien el dret a contradir-se, a posar en dubte qualsevol resolució que ja s'hagués pres. Tot es podia discutir. Tot.

L'esquema xocava amb qualsevol altra organització coneguda de Barcelona i tot i així, els va funcionar. Eren autodidactes i creatius. Es construïen dia a dia, es reformulaven a través de la pràctica, de l'error i l'encert. Es nodrien de l'experiència. Improvisaven sobre la marxa però sempre de forma coherent. Es passaven hores discutint i parlant. Per entendre la vida política i social no cal ser un intel·lectual que es basa únicament en la teoria. Consideraven que els individus eren capaços de pensar i

actuar per si sols. Hi havia total confiança dels uns cap als altres. Eren companys de lluita, algú amb qui compartien un ideal de futur. La seva posició era autènticament radical. Una declaració clara a la llibertat.

L'enemic els buscava frenèticament i van aconseguir detenir a membres del grup. Els que estaven marcats per la policia van marxar del país abocats a un exili que mai és fàcil (allí van continuar amb altres lluites, sempre vinculats amb les que es feien a Barcelona) i els que es van quedar, van resistir fins que les seves vides van canviar i es van integrar a la societat, cadascú a la seva manera. Per tant, no hi va haver derrota. Alguns van ser empresonats i jutjats, però mai van ser vençuts. Les seves idees es mantenien fermes.

Aquesta història va durar (per a alguns) 16 anys. Van ser intensos, arrauxats, trepidants, perillosos... els fets s'encavalcaven vertiginosament. No van ser els anys més importants de les seves vides però els van marcar. Jo voldria que ens adonéssim que, d'alguna manera, ens van marcar a tots. Igual que la revolució francesa, la utopia social del 1936 i la Segona Guerra Mundial… tot el que ha succeït forma part del nostre ADN. I per això, tot el que van fer ells és part del nostre llegat. A totes les èpoques hi ha hagut i hi haurà persones rebels, inconformistes, contestataris. Només els cal actuar. Només els falta l'espurna que ho activa tot.

Fins ara la vida d'aquest grup havia sigut escrita únicament a través d'informes policials, expedients judicials i articles de premsa. Una única visió que sempre els ha menyspreat. He trobat moltes mentides, veritats esbiaixades i informacions manipulades. Els policies, jutges i periodistes ho deien de tal manera que eliminaven qualsevol imatge positiva del que estaven fent i ho explicaven com millor els convenia. Se'ls ha criminalitzat, marginat, empresonat i silenciat. Fins i tot han desaparegut dels arxius (casualment o no) desenes de pàgines d'expedients i sumaris judicials. També, en alguns llibres, s'han explicat inexactituds o s'han fet anàlisis errònies, en molts casos sense parlar amb els membres del grup. Ara és hora de sentir la seva veu.

La memòria juga males passades, i alguns fets seran parcials i potser distorsionats. No importa. El que m'interessa és la seva visió, ells són els qui van viure la història. Van dir la veritat, reposada pel pas dels anys. Tant de bo jo ho hagi pogut transmetre bé i també el que es van callar! Em van exposar amb sinceritat les accions que van fer però també els sentiments i les emocions que traspuaven en aquella època, que sempre són difícils de transformar en paraules. Per a alguns, parlar no ha sigut fàcil, encara que no hi hagi res de vergonyós ni res a amagar. Ho agraeixo. També sé que per a molts aquesta és una "nova" acció i reconec que estic encantada de col·laborar-hi.

I per últim, crec que s'ha de fer una referència al títol del llibre... M'hauria agradat conèixer a George Orwell. En un món occidental com l'actual on es valora positivament l'ambició, la propietat, el poder i els diners, està bé sentir alguna veu crítica que et posi els peus a terra i et faci replantejar la importància de les coses, com feia ell. Per tant, he pensat que em podria inspirar en l'Homenatge a Catalunya ja que en el llibre, Orwell, descrivia perfectament la revolució social que va veure i viure a Barcelona l'any 1936-37 i va fer un homenatge a totes aquelles persones que en van formar part. En aquest *Segon homenatge a Catalunya* explicaré la revolució social que hi va haver als anys 70 del segle XX i també faig el meu particular homenatge a aquells joves que van intentar canviar el món.

Orwell creia que les societats occidentals capitalistes necessitaven un canvi radical. Va venir a Barcelona al desembre de l'any 1936 per defensar la República quan va esclatar la Guerra Civil. Va combatre contra el totalitarisme de Franco. El mateix Franco que als anys 70 encara estava governant Espanya. Els paral·lelismes que he trobat entre el que va viure ell i el que van viure els protagonistes de 1972 són fantàstics. Per això he triat aquest llibre i no un altre. Però no vull que hi hagi comparacions, perquè d'Orwell només n'hi ha un, i no tinc cap intenció d'imitar-lo.

A vegades em pregunto si la història es repeteix o si més no, si hi ha coincidències. Molts filòsofs han teoritzat sobre aquest

aspecte i afirmen que les civilitzacions sorgeixen i s'esfondren cíclicament, de forma infinita. Més enllà del que digui la teoria de "l'etern retorn" és fàcil adonar-se que hi ha alguns successos que gairebé són idèntics, al llarg dels anys i segles anteriors. A més, la naturalesa humana és la mateixa en totes les èpoques i fa que ens comportem de forma similar davant de situacions concretes. Per això crec que el que van viure aquests joves dels anys 70 no era nou i el que és més important, coneixien exemples que els van empènyer a actuar d'aquesta forma. Sabien que quan Orwell va arribar a Barcelona, a finals de 1936, es va trobar immers en una revolució social on les relacions humanes havien canviat. També sabien que després dels fets de Maig de 1937 tot va canviar però que la lluita dels maquis va agafar el seu relleu. Continuaven enfrontant-se al sistema. Alguns d'ells fins i tot els coneixien personalment. Els maquis van resistir fins l'any 1963 però poc després esclatava un altre moviment: el Maig del 68 francès i consignes com "Sigueu realistes, demaneu l'impossible", "La imaginació al poder" o "Prohibit prohibir" es van estendre per tot Europa. Evidentment, els joves catalans també les van sentir i van voler engegar un canvi en tota regla. Ells van agafar el relleu d'aquella generació. De totes les generacions revolucionàries anteriors. Volien transformar la societat i reivindicar més llibertat, igual que va passar el 1936, amb els maquis, i amb el Maig del 68. Tot està lligat i un és conseqüència de l'altre. Perquè hi ha valors que es transmeten de boca a orella i sovint inspiren a noves persones.

No sé com hauria explicat Orwell la història del grup autònom si hagués estat a Barcelona l'any 1972... Però estic segura que li hauria agradat conèixer-la i fins i tot formar-ne part. Per això he pensat que li explicaré a ell tots els detalls, com si les meves paraules li poguessin arribar. Com si fóssim amics. D'aquesta manera, explicant-ho a George Orwell ho explico al món. A milers de milions de persones desconegudes i a algunes desenes de conegudes.

“No sento cap amor especial per “l’obrer” idealitzat,
tal com apareix en la mentalitat comunista burgesa,
però quan veig un obrer de carn i ossos en conflicte amb el seu
enemic natural, el policia, no m’haig
de preguntar mai a favor de qui vaig”.

George Orwell

I

Orwell... o millor, George (et puc dir George, oi?), tot va començar un dia qualsevol al bar de l’Hotel Suizo, a ple centre de Barcelona. Allí vaig conèixer el Genet i, de fet, també va ser allí on em va proposar d’escriure aquest llibre. No recordo com o per què va explicar-me fets d’aquella època. Ell deuria fer algun comentari i va adonar-se que no el jutjava, al contrari, que m’interessava. Jo l’escoltava com si m’expliqués l’argument d’una pel·lícula de pirates, d’uns joves corsaris urbans que van viure aventures durant els anys 70 del segle XX a Barcelona. No havia sentit mai aquesta història. Era real però ningú l’havia posat per escrit enlloc. Quan acabàvem de xerrar jo buscava informació per internet i en llibres... però no hi havia res de res. Tan sols alguna referència breu que no saciava les meves ganes de saber. L’única forma de conèixer més dades era a través dels testimonis i de la seva memòria. I així, com si fos una novel·la narrada per capítols, cada setmana quedàvem al Suizo i descobria un personatge nou o un detall sorprenent. D’aquesta manera, asseguts a la taula del bar, amb un te i un cafè, passaven els mesos i els anys. I gairebé sense ensumar-ho va arribar la paraula “fi”. El Genet em va dir que ja sabia tot el que es podia saber i que era hora de posar-ho per escrit.

De seguida t’ho explicaré tot, però abans voldria mencionar altres experiències internacionals que van passar just en aquesta

època. Una mica de context. Crec que és important que recordi alguns fets perquè puguis situar millor això que t'estic contant ja que aquests joves estaven influenciats per aquests moviments. Serà molt breu, només són quatre pinzellades, tot i que podria anomenar-ne moltes més. Anem fins al Maig del 68. Pensa en França, en els carrers plens de joves, estudiants i obrers inconformistes lluitant per canviar el vell món. Volien substituir els valors i modificar el sistema perquè el consideraven un esquema caduc que convertia les persones en éssers grisos i tristos. Desitjaven transformar-se en persones lliures, pensadores, que poguessin posar en dubte qualsevol idea. Hi havia un ambient festiu, creatiu, eren conscients que estaven fent una revolta. De fet, feien la revolució de la revolució. És a dir, volien trencar amb tot, també amb la forma com s'havien fet les altres revolucions anteriors. Per això havien de ser imaginatius, pensar en noves maneres de fer i actuar. Era un canvi de mentalitat en tots els sentits.

Passem ara pels països de l'est d'Europa. Allí, el món soviètic s'esquerdava. Txecoslovàquia, l'any 1968, modificava progressivament aspectes totalitaris i burocràtics del règim soviètic. Va sorgir un nou ambient de llibertat que va permetre crear noves associacions, diaris, etc. Un ambient d'eufòria (que van anomenar la Primavera de Praga) es va estendre per tot el país. A l'agost però, l'URSS i els seus aliats van enviar soldats, avions i tancs a la capital per imposar de nou l'ordre comunista. La societat es va oposar a la invasió. Algunes persones treien els senyals i els noms dels carrers per desorientar les tropes o intentaven parar l'avanç dels tancs posant-se davant dels vehicles de guerra. Moltes d'elles van morir a trets. Els comunistes van reconquerir el país gràcies a la força bruta que van desplegar. Una barbaritat que es va poder veure a tot el món a través de les fotografies i que va desconcertar molta gent. El rebuig cap al poder soviètic creixia cada dia més i es va trencar la unitat del comunisme europeu.

Anem també cap a Itàlia. Hi havia un ambient de confrontació més salvatge, de vagues incontrolades i obrers que odiaven anar a treballar perquè les seves condicions eren míseres. Explosi-

ons i batalles campals amb la policia. La gent que ho feia possible es va anomenar Autonomia i practicava l'agitació armada amb l'objectiu de trencar amb les formes tradicionals d'organització del segle xx, el capitalisme, la propietat privada i la disciplina imposada pel govern. Eren milers de persones anònimes que proposaven un nou ordre social. Hi havia una força vital enorme, tant individual com col·lectiva, que empenyia els homes i les dones a participar del canvi.

Et vull evocar un quart lloc, George: l'Uruguai, on hi havia el Movimiento de Liberación Nacional, els Tupamaros. En aquesta època ja s'havia establert com un grup guerriller urbà que feia accions armades per reestructurar la societat capitalista i per aconseguir una major igualtat entre la distribució dels ingressos, que consideraven injustos. Els Tupamaros no tenien líders i eren llibertaris. Imagina'ls amb la cara tapada, armats i entrant en alguna sucursal bancària per atacar-la. D'aquesta manera van construir la seva teoria revolucionària i volien crear consciència de grup amb la propaganda armada.

I ara anem a l'Espanya dels inicis de 1970. Hi havia aquell règim franquista i retrògrad. També parlo d'aquell capitalisme que s'anava imposant i que implicava el poder en general i una societat en concret, un estil de viure petit burgés i castís que s'havia acomodat i que tolerava el règim. Podria dir, per simplificar-ho, tot i que sé que mai res és blanc o negre, que hi havia una balança de tres pesos. Per una banda hi havia els franquistes, per l'altra els antifranquistes que no els agradava el sistema però que el consentien i no feien res per a canviar-lo, i el tercer pes era un grup de joves que creien que s'havia de fer la revolució per modificar el món. Aquests últims eren minoria i els altres dos mantenien un equilibri de conveniència. Disfressaven temporalment les seves idees per viure sense trasbalsos. El tercer sabia que per igualar forces havia de fer molt soroll. Feien pintades, vagues, manifestacions d'alumnes, de professors, d'associacions de veïns, d'obrers... però la repressió era tan dura que mai es tractava de concentracions multitudinàries (o almenys tal com les entenem

actualment). Aquests joves es rebel·laven contra els partits antifranquistes tradicionals, sobretot el Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), perquè el consideraven massa dirigista. Per la seva part, els comunistes els excloïen per ser massa radicals i la ruptura entre uns i altres va ser definitiva. Es respirava un sentiment de canvi. Conèixer aquests moviments que t'he explicat (França, Itàlia, Uruguai) i d'altres, feien esperonar la imaginació i feien somniar amb altres realitats. George, per què no inspirar-se en ells i intentar alguna cosa similar a Barcelona? No sembla una idea desbaratada.

I de fet, a Espanya també hi va haver algunes lluites obreres que els va servir com a referents. Per exemple la que hi va haver el 1967 on els treballadors de la fàbrica Laminación de Bandas a la localitat basca d'Echevarri van estar 163 dies de vaga; o l'any 1968 on els obrers de l'empresa Blansol al municipi català de Palau-solità i Plegamans van aconseguir unir-se contra un enemic comú que els explotava; o l'any 1970 quan va esclatar la vaga dels treballadors de la fàbrica Harry Walker a Barcelona.

Deixa'm estendre'm una mica en aquest cas concret, el de la Harry Walker. Ho vull fer perquè va marcar un punt d'inflexió en el pensament obrer català. Aquesta empresa es dedicava a la importació, fabricació i comercialització de maquinària i recanvis per a la indústria de l'automoció. Hi treballaven unes 470 persones, algunes de les quals eren llibertaris que havien estat a la resistència actuant a Catalunya. Tot va començar el setembre de 1970 quan els treballadors van fer una aturada parcial per les condicions de toxicitat (soroll, fum, manca d'higiene). L'empresa els va sancionar i es van fer més aturades parcials en solidaritat fins que el 17 de desembre van acomiadar 9 treballadors. La resposta dels obrers va ser la vaga total i l'endemà van acomiadar més persones. Els dies següents van estar marcats per assemblees i concentracions. La lluita va durar 62 dies de vaga i va ser una fita dins el moviment obrer català dels anys setanta. Per una banda per la seva durada especialment llarga però també pel suport que es va rebre (nacional i internacional) i perquè la

vaga la van iniciar els treballadors. Va ser una vaga salvatge, és a dir, una vaga desvinculada de qualsevol moviment organitzatiu, sense cap intromissió ni suport de partits o sindicats. Els treballadors eren autònoms i van formar un comitè unitari sorgit de l'assemblea. Aquesta vaga salvatge va avivar a moltes persones la consciència de classe.

Per això, quan la vaga dels treballadors de la Harry Walker va esclatar al desembre de 1970 molts joves van involucrar-se d'una manera o altra. Alguns van participar a les assemblees, altres donaven diners a la caixa de resistència, altres imprimien fulls volants, altres els repartien. Per exemple, al gener de 1971 es va distribuir el text *La Europa Salvaje*, que van traduir del francès algunes persones que formarien el futur MIL (de fet, es diu que aquest conflicte va ser l'inici del grup). La redacció d'escrits polítics servien per educar políticament els obrers i dotar-los de sentit crític. Els ensenyaven un context històric i els feia reflexionar sobre la seva condició de classe obrera. El llibre que els mateixos treballadors de la Harry Walker van fer era per compartir la seva experiència i encoratjar altres treballadors a fer el mateix si se sentien explotats o maltractats. Aquesta vaga va formar moltes persones i hi va haver dos conceptes que van començar a arrelar amb molta força: el de l'autonomia obrera i el de vaga salvatge. Els obrers van comprendre que no els calia un sindicat o un partit per organitzar-se i lluitar. Ells sols podien iniciar, resistir i, sobretot, guanyar. El que havien fet aquells treballadors, amb els 62 dies de vaga, va calar en molts altres: fer-ho i vèncer era possible.

Com veus, tot es bellugava a les fàbriques i també a les universitats i als instituts. Les dones adquirien drets laborals i treballaven sobretot en la indústria, el comerç i en els serveis públics. El moviment veïnal també s'organitzava i reclamava millores als barris perifèrics de la ciutat. Alguns no tenien ni clavegueram ni llum. A la capital catalana encara es podien veure les últimes barraques, d'aspecte miserable, i nens jugant pels carrers de terra, enfangats els dies de pluja. La fi del franquisme

s'intuïa i s'aproximava un relleu. Els joves, els obrers i la societat en general s'estaven preparant per assumir-lo. Es multiplicaven els actes clandestins, les reunions furtives en esglésies, les converses polítiques. La violència revolucionària es tolerava perquè hi havia l'esperança de construir un futur millor, renovat.

Barrejat amb tot això també hi havia l'ambient de llibertat, alegria i diversió. Sobretot es podia veure a la Rambla i al *barri xino,* que estava just al costat. Allí s'aplegaven artistes i intel·lectuals que reclamaven un espai per a l'esbargiment i l'aprenentatge sense límits. Les discoteques, la música de Jaume Sisa i Pau Riba, concerts, l'humor, la contracultura, les revistes clandestines, els còmics i la recerca de l'alliberament sexual.

De mica en mica, la ciutat es va radicalitzar i es van multiplicar les manifestacions, se'n podien fer 10 en un dia. Petites concentracions de 40 o 50 persones, de pocs minuts però efectives. Tallaven el trànsit o apedregaven els aparadors de Sears, l'antic centre comercial d'origen americà situat a la part alta de Barcelona, o la botiga de l'empresa IBM de la plaça d'Urquinaona. I després de fer-ho, aquestes persones marxaven ràpidament cap a un altre lloc perquè la policia no les enxampés.

Aquestes accions sovint estaven organitzades per grups que lluitaven contra el règim franquista i el capitalisme, i que desitjaven canviar la política i la societat catalana. N'hi havia molts, tots ells considerats il·legals. No oblidis que el franquisme era sinònim de prohibició, control, censura, repressió i més prohibició. Si la policia enxampava algú fent una activitat clandestina li podien caure diversos anys de presó. Anys... que aviat està dit. Amb tot el que comporta d'interrogatoris, registres, judicis... i, per a alguns, tortures. Que així, escrit, sembla poca cosa i, en canvi, viure-ho és tan colpidor. Anar a la presó era relativament senzill: per repartir propaganda il·legal, per pertànyer a una associació il·lícita, per estar en una reunió il·legal o en una manifestació, per difamar el cap de l'Estat... per creure que un altre món era possible i intentar canviar-lo. Els tancaven i els privaven de llibertat

per incomplir una llei absurda. I tot i saber-ho, a molts joves això no els aturava, l'enemic estava clar i el volien combatre.

Decidir formar part d'un grup polític, ser un militant, significava un compromís molt elevat. Els membres s'exposaven al perill permanentment. M'explicaré: una cosa era repartir fulls volants al metro. Durant el temps que ho estaven fent, es posaven en risc, certament. Eren 10 minuts que l'adrenalina els mantenia desperts però quan acabaven, tornaven a casa i, si la policia no els havia vist, no passava res. En canvi, militar en un partit significava estar totes les hores del dia en alerta. Significava viure en un altre món, el clandestí, significava assimilar tot un vocabulari nou que només l'entenien els que l'utilitzaven, significava aprendre a callar perquè mai sabien si hi podia haver algun delator a prop, significava mantenir en secret una part de la seva vida, significava desconfiar, témer... Per això, entrar dins d'un partit era fer un pas més, decidir anar més enllà.

Com he dit, de partits il·legals n'hi havia uns quants però del que ens interessa ara és parlar, concretament, del Partit Socialista d'Alliberament Nacional dels Països Catalans (PSAN). Era un partit d'esquerres, modern, amb tres objectius molt marcats: la independència, el socialisme i els Països Catalans. Es va crear el 1969 i els primers militants provenien gairebé tots de la base dissident escindida del Front Nacional. Eren joves, cap d'ells no tindria més de 30 anys. Consideraven que l'obrer estava oprimit com a obrer i com a català, per tant, vivia en una alienació total. L'única resposta possible contra la dominació capitalista i espanyola era la lluita revolucionària d'alliberament nacional. I la lluita s'havia de fer a través de les classes populars. Per tant, la seva feina era donar-se a conèixer i unir els obrers, convencent-los que la transformació era possible.

El PSAN feia reunions formatives clandestines. Volien ensenyar als obrers la doble opressió que patien, la nacional i la de classe, i introduir-los en la consciència revolucionària. Aquestes sessions es feien de nit, en un local que el PSAN tenia a la Rambla. Era una sala fosca i un membre del partit feia un discurs davant

una desena d'assistents. Segons m'han dit, el conferenciant sovint tenia el to de veu monòton i les explicacions d'història de Catalunya, del moviment social i d'anàlisi política eren avorrides i complexes. Fins i tot hi havia persones que s'adormien ja que havien treballat durant tot el dia i estaven rebentats. L'últim que necessitaven era escoltar aquesta lletania interminable. Tal com m'ho han explicat, m'imagino la sessió com un concert de cant gregorià: volia elevar els esperits dels més motivats però no ho aconseguia, almenys a aquelles hores.

A prop de la porta del local del PSAN sempre hi havia uns homes que vigilaven que la policia no entrés ni detingués a tots els assistents. La Rambla, igual que ara, era una de les artèries principals de la ciutat, sempre plena de gent, fins i tot als vespres, quan estava mal vist passejar pels carrers. I malgrat les possibles conseqüències de participar en una reunió clandestina, els que estaven a dins del curs formatiu, sí, s'adormien. Perquè després, les condicions són les que són i la realitat sempre supera la ficció. I perquè les persones no podem viure sempre amb el sentiment de por i ens acostumem a tot. Ells sabien les regles i les assumien, i eren joves i valents i deien "a mi no m'agafaran" i creien que les seves idees eren justes i arribaven al local clandestí, esgotats... i, alguns, dormien. George, d'aquí a unes pàgines veuràs que t'explicaré vàries accions i a vegades, tot semblarà fàcil i alegre... i no és així. Participar en aquesta lluita podia acabar amb anys de presó o potser, fins i tot, perdre-hi la vida. Els policies, l'enemic, estaven rere els arbres, amagats en els cotxes, dins l'empresa, escoltant el telèfon. Hi era, tot i que no es veia clarament, hi era.

És en aquest context històric, internacional i nacional, on hem de situar l'arribada del Genet a la ciutat comtal l'any 1972. Ell havia tornat del País Basc. Allí hi va viure durant uns mesos quan va acabar de fer la mili, a Saragossa. Va venir a Barcelona amb el convenciment que volia formar un grup d'acció directa per aconseguir canviar el sistema capitalista i la societat petit burgesa. El Genet va anar a una d'aquestes reunions del PSAN perquè va fer cas a uns amics que li van dir: "Ja és hora que et decideixis

i formis part del partit." Ell no volia ser militant però li van assegurar que a dins del PSAN podria fer accions i per això va acceptar. No hi va entrar tot sol, no. Va convèncer 10 o 12 persones més, amics dels barris de Sants i d'Hostafrancs, com per exemple l'Ernest, de qui més tard te'n tornaré a parlar.

GENET. 24 anys
Va viure en un poble de pagesos. Va tenir una infància emmarcada per gent que havia combatut a la batalla de l'Ebre, per algun independentista, altres que romanien fidels i en silenci a Esquerra Republicana de Catalunya i un vell grup del POUM que cada dia feia la lectura comentada del diari. També hi havia les autoritats franquistes, el capellà i les monges, i la Guàrdia Civil amb la seva violència gens amagada. Amb 14 anys va anar a estudiar a Barcelona. A la ciutat hi corrien nous aires, les idees circulaven malgrat que la repressió social i policial fos omnipresent. El Maig de 1968 va canviar la seva vida: les imatges estudiantils, la seva força, els eslògans als murs... tot això va fer-lo despertar de la situació incomoda-còmoda que vivia fins llavors. Tenia el desig d'un món més just i més lliure i ho va viure intensament. Per a ell, l'anarquia no era una fita. Era afirmar una total autonomia individual i col·lectiva, i acceptar conseqüentment la capacitat de cadascú de procedir com volgués. L'aventura revolucionària el mantenia en un estat d'alerta, amb perills nous i l'única zona fèrtil on podia esperar viure. Tenia un peu en aquell món, que ja no volia, i un peu en el món que desitjava.

El Genet tenia un esperit aventurer i era un àcrata convençut. Influenciat pel moviment del Maig del 68, les accions dels Tupamaros, l'Autonomia italiana, la revolució cultural de Mao a la Xina, el Che a Cuba, l'anticomunisme, la lluita dels maquis, la Internacional Situacionista, les protestes contra la guerra del Vietnam i el capitalisme americà... Per això, perquè coneixia aquestes altres realitats i odiava la situació que es vivia a Barcelona, va decidir formar part del PSAN. Es volia implicar, radicalitzar. Volia ser partícip del canvi i assumia els riscos que això comportava.

Però les reunions clandestines per entrar al partit eren avorridíssimes (era un dels nois que dormia) i de seguida va veure que la seva manera de fer no lligava amb el seu caràcter. Tot era molt teòric i considerava que rebia una instrucció marxista.

El Genet ja d'adolescent, llegia. Llegia molt. Política internacional, moviments obrers, ciència, noves teories sexuals, de tot. Llibres prohibits, clar, de Marx, Bakunin, Freud, Reich, Marcuse, Sartre... Tot el que li caigués a les mans. El seu oncle i el seu pare tenien petites biblioteques que remenava d'amagat i, més tard, ell se'n va comprar una, plena de llibres anarquistes, que guardava a l'habitació. Això va fer que tingués unes idees molt clares des de jovenet, formades de manera autodidacta i sense adoctrinament. Llegia, sí, però el que el diferenciava de molts altres nois és que també actuava perquè la teoria, sense la pràctica, serveix de ben poc. Ja en aquella època, tenia tota una motxilla plena d'experiències, algunes de perilloses i arriscades. Per exemple, havia fet viatges a la frontera francesa per a recollir el seu cosí Oriol Solé, membre del 1000, que baixava propaganda il·legal tot i estar buscat per la policia o havia portat cartes de l'Oriol a gent de l'ETA VI Assemblea.

Anem un moment a l'Hotel Suizo, al nostre present. El cambrer Joan, amb la camisa tacada i amb el seu posat malgirbat, s'acosta a la taula amb un altre cafè. És la segona dosi del Genet. El Joan sap que a aquesta hora sempre demana una altra tassa. Ja coneix els nostres hàbits de treball. S'afegeix a la nostra conversa, gaudeix parlant amb la gent, i riem tots tres de les seves anècdotes. És un home humil, format (i ben format) a través de l'experiència. L'aspecte desendreçat el fa semblar totalment diferent i per això em cau bé. “Mai et refiïs només de les aparences”, és un bon consell. Un altre client el reclama i nosaltres continuem la conversa:

“Només em va caldre un parell de mesos per decidir que volia marxar del PSAN”, em diu rient el Genet. Volia lluitar però no de la manera que li oferien. I se'n va cansar ràpid. Li va comunicar

la decisió al Carles Castellanos, a qui anomenaven el Pare, un dels fundadors del PSAN. Hi tenia molta complicitat. Des que es van conèixer va saber que serien amics i que tindrien una llarga relació que duraria anys. Així va ser, no s'equivocava. Suposo que el Castellanos deuria pensar el mateix i no volia deixar escapar el potencial que els oferia. Per això en comptes d'acomiadar-se, el PSAN li va fer una proposta. El partit havia obert una nova via encarada cap a l'acció directa que actuava de forma més contundent contra el govern. Volien que en formés part i el Genet va acceptar.

Fem ara un punt i a part. T'he de parlar del Miquel. Un noi que treballava fent càlculs de pressupostos d'enginyeria química. Estic segura que el Miquel, de jove, era igual que ara: culte, poc xerraire i decidit. Penso en ell i el veig assegut al despatx vestit amb camisa blanca i americana clàssica. Concentrat amb els seus números, metòdic.

MIQUEL. 26 anys
La seva família prové d'un poble del Gironès però els seus pares es van establir a Barcelona. Amb la por de la postguerra, a casa seva no es parlava de política però s'hi respirava un antifranquisme absolut i una actitud catalanista. Ell havia participat en altres grups d'acció com el de Josep Almeda, sorgit de l'escoltisme i també en el Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona mentre estudiava peritatge industrial a l'Escola Industrial. També va formar part de la secció universitària del Front Nacional de Catalunya que, en el moment en què feia el servei militar, es va escindir amb altres seccions per crear el PSAN i s'hi va incorporar. Políticament va evolucionar cap a posicions antiautoritàries i més properes a l'acràcia. Sempre va tenir interès pel món de la marginació i pel seu lèxic.

El Miquel era membre del PSAN però també estava cansat de l'ambient teòric que li oferia el partit i van proposar-li entrar al grup d'acció, juntament amb l'Enric, que també era militant.

Aquest era més gran i, per tant, amb més experiència. Duia barba i sempre vestia amb corbata i americana.

Conec el Miquel, el Miquel d'ara, clar. Però les persones no canvien. Quan ell no està còmode en una situació es fa molt evident. Es remou a la cadira i mira pel voltant per distreure's amb qualsevol cosa. Si ho verbalitzés, crec que diria: "M'avorreixo, no m'interessa. Sou uns pesats." Així, ras i curt i es quedaria tan ample. A principis dels anys 1970, a les reunions del PSAN, també deurien adonar-se de la seva actitud i segurament per això van oferir-li formar part del grup d'acció. A més, coneixien la seva destresa a obrir portes i per això no van dubtar a incorporar-lo. El Miquel s'havia passat hores a casa desmuntant panys de porta i canviant les mides de les agulles. Li agradava fer-ho, era un divertiment. En guardava un munt, vells i atrotinats. Aquesta pràctica l'havia convertit en especialista. Era una habilitat molt útil que el PSAN va saber aprofitar.

Una de les primeres accions d'aquest grup d'acció del PSAN (format pel Miquel i l'Enric) va ser una escampada de fulls volants en una empresa de Sant Pere de Riudebitlles. Un altre dia, van anar pel Penedès a comprovar la fiabilitat d'una persona interessada a entrar dins del partit i que no venia avalada per ningú conegut. El Miquel em va dir: "Aquests dos casos són exemples clars de les funcions que esperava el PSAN del seu grup d'acció: evitar filtracions perilloses i fer petites accions de propaganda."

Això era així fins que un dia el Genet i el Miquel es van trobar. Era un dia assolellat, al parc de la Ciutadella, el gran pulmó verd situat al barri de la Ribera, al centre de la ciutat. En un banc, assegut, hi havia un noi que es feia dir Jordi, membre del PSAN i de qui mai van saber-ne el nom real. La clandestinitat comporta aquests tipus de situacions. El Genet va ser el primer a arribar i es va acostar al banc amb un diari sota el braç, el senyal que l'identificava, ja que cap dels tres s'havien vist abans. I de seguida va arribar el Miquel, que es va quedar de peu per poder observar millor les persones que passaven pel voltant. Per si de cas algun policia venia, per si de cas... millor estar sempre alerta.

En aquella reunió a l'aire lliure el Jordi els va comunicar que ells dos, més l'Enric, formarien el grup d'acció del PSAN. El Jordi seria el seu enllaç amb la direcció del partit i es reunirien amb ell cada 15 dies, en llocs exteriors, per informar-los què havien de fer, tot i que tampoc va aclarir gaire què farien exactament. Segurament el partit no ho tenia gaire clar, encara. Sigui com sigui, aquesta cita és important perquè el Genet i el Miquel es van conèixer. Ells no tenien dubtes cap a on volien anar. Encara ho desconeixien però jo et puc avançar que els seus caràcters es compenetraven perfectament i les seves idees eren molt semblants. Quan el Jordi va marxar, els altres dos de seguida el van batejar amb l'àlies de: "Comissari Polític". La seva forma de parlar i moure's els recordava la persona encarregada de supervisar la fidelitat dels soldats de l'exèrcit roig de l'URSS. "Aquest paio està aquí per tocar-nos els collons", van dir-se. No els agradava el control, ni haver de passar comptes amb ningú, i encara menys que els vigilessin per saber si eren lleials al partit. Ells no eren així. Apostaven per l'autonomia i la confiança total en les accions dels altres. A més, tots dos estaven convençuts que s'havia de lluitar contundentment contra el capitalisme i el franquisme per eliminar la divisió de classes, l'explotació de l'home i el treball assalariat, acabar amb la repressió i assolir l'emancipació de la classe obrera. Creien que en aquell moment i amb aquella atmosfera no es podia fer res més. S'havia d'actuar ja, i ells dos estaven a punt.

No fa gaire vaig anar a la Ciutadella, també un dia assolellat. 50 anys després el parc està més o menys igual. Vaig seure en un banc, potser el mateix on ho van fer ells. De lluny se sentien els riures dels nens que jugaven entre els arbres i els moviments maldestres dels rems de les barques que navegaven pel llac. Un ànec de colors vius, amb el cap alçat, va passar tranquil·lament per davant del banc on estava. De seguida va desaparèixer rere un matoll. Allà asseguda intentava imaginar-me la Barcelona de 1970. Les famílies que passejaven pel parc, els policies patrullant per controlar que ningú se saltés les normes, els infants que jugaven al voltant del mamut de formigó i a prop, algunes persones que observaven bo-

cabadades la cascada d'aigua. Tot igual que ara. El jardí deuria ser un petit oasi verd, un lloc idíl·lic, però, en contraposició, la ciutat estava sumida en aturades parcials, vagues, boicots i manifestacions del moviment obrer. Estic asseguda a la Ciutadella però puc escoltar, dins del meu cap, els seus crits de guerra. Cada dia eren més intensos. Els sindicats s'enfortien i els treballadors lluitaven pels seus drets, sense por. A la fàbrica Harry Walker o a la SEAT havien fet vagues i aguantaven la pressió salvatge dels patrons gràcies a la solidaritat d'altres obrers que els ajudaven. Feia mesos que vivien en conflictes permanents. I la repressió sempre va ser molt dura. Per exemple, George, el 18 d'octubre de 1971, la policia va assassinar un soldador de la secció 33 del taller 4 de la SEAT de la Zona Franca, l'Antonio Ruiz Villalba. Va rebre 8 trets. Tenia 33 anys i en feia 6 que treballava per l'empresa. Ell era un dels 6.000 obrers que van deixar de treballar aquell matí. Demanaven la readmissió d'uns companys acomiadats mesos abans. Estaven fent una assemblea quan van entrar els *grisos*, la *social* i la Guàrdia Civil, a peu i a cavall. A primera hora de la tarda alguns treballadors van abandonar la protesta i van sortir de la fàbrica, per la pressió policial, per la falta de menjar, per la preocupació per la família, pel cansament. Els que es van quedar van defensar-se amb barres de ferro i tirant-los peces de maquinària, perquè els cavalls rellisquessin quan s'acostaven per atacar-los. L'enemic va respondre amb un helicòpter sobrevolant la fàbrica, gas lacrimogen i pistoles, i hi va haver nombrosos ferits i centenars de detinguts. Alguns obrers van refugiar-se al taller de pintura perquè pensaven que els productes inflamables evitarien que els disparessin. Van resistir algunes hores, amb draps humits per poder respirar però els van tallar l'aigua i els era impossible poder aguantar més temps. L'ocupació de la fàbrica va acabar al vespre i la repressió va ser brutal. A causa dels trets de la policia l'Antonio Ruiz Villalba va morir. I davant d'això... la reacció: el 9 de novembre milers d'obrers de la SEAT van anar a la plaça de Catalunya a fer una assemblea. Imagina-te'ls: tots ells vestits amb les seves granotes blaves de feina. Units. Una imatge espectacular. I evidentment, un altre cop, la prohibició: la

policia els va envoltar i els va dispersar... a cops. Aquest era l'ambient de Barcelona.

George, sé que encara no t'he explicat gran cosa de la història que t'he promès i que sembla que estigui divagant i que em perdi en detalls. Ho sé, però també sé que moltes de les persones que llegiran aquest llibre, com jo, hauran nascut després del franquisme i és important que no doni res per suposat perquè la ciutat i la societat han canviat molt en poc temps, i a vegades es fa difícil captar com es vivia abans. I sense això, és possible que no s'entengui per què el Genet i el Miquel van unir-se al grup d'acció del PSAN. Justament ho van fer perquè vivien aquestes situacions injustes de ben a prop i tenien unes ganes boges d'acabar amb elles.

Ells, igual que molts altres joves, havien parlat amb familiars i veïns que havien lluitat a la Guerra Civil i que havien viscut la revolució social de 1936. Els havien transmès les ganes de canviar el món i també els explicaven que una altra forma de pensar i actuar era possible. Aquell juliol de 1936, el poble, els obrers, es van armar per lluitar contra els militars revoltats i defensar la República però sobretot van agafar les armes per fer la revolució i canviar el poder, el capitalisme i les condicions de vida que els oprimien. Durant uns mesos es va viure dins d'unes noves formes d'organització que trencaven els esquemes tradicionals. Es volia construir una nova societat revolucionària. George, tu ho narres perfectament en el teu *Homenatge a Catalunya* i ho vas viure a la teva pròpia pell. Tot això va passar fins que van començar les desavinences entre partits i va arribar el trencament amb els fets del maig de 1937. La revolució va durar pocs mesos però el seu record ha perviscut durant anys. Els maquis van agafar-ne el relleu. Ells van lluitar a la Guerra Civil i després a França, a la Segona Guerra Mundial, contra el feixisme. I el 1944 van tornar a Espanya amb la intenció de derrocar Franco. La seva experiència a la resistència francesa i en les guerrilles a la muntanya va fer que aguantessin la repressió durant anys. La xarxa de solidaritat que es va crear, la fraternitat i els sentiments d'igualtat i llibertat eren una constant.

Lluitaven contra les injustícies i per un món nou ple de possibilitats. Els joves barcelonins dels anys 70 també coneixien històries dels maquis. Se'n parlava. Era un llegat que es transmetia. La seva època, com bé saps, també es va acabar però a França, al Maig de 1968, la revolució va ressorgir i la seva estela es va estendre per tot Europa. Ells protestaven contra la societat de consum, el capitalisme, l'imperialisme, l'autoritarisme i no donaven valor als grups polítics. Estaven descontents amb tot i amb totes les ideologies polítiques. La magnitud de la protesta va esdevenir una insurrecció revolucionària en tota regla. Pretenien canviar la societat i reivindicar més llibertat. Van transformar idees i valors morals. I quan es va sufocar, va servir d'inspiració per als joves de tot el món, també per als barcelonins de 1970. Ells van agafar aquell relleu i van iniciar, de nou, la revolta aquí. Una revolta en tots els àmbits socials i culturals. Aquest és el bagatge que tenien molts joves catalans i les influències que no es poden oblidar.

Tot això t'ho explico perquè es pugui entendre bé que el Miquel i el Genet (i els membres del futur MIL i moltes altres persones d'altres fàbriques, de grups polítics, associacions, religiosos, estudiants, veïns...) van viure i es van nodrir en aquest context històric.

Ara sí, George, seguim amb la història. Els tres, el Miquel, el Genet i l'Enric, es reunien sovint. L'Enric exercia el paper d'instructor, els assessorava i els ajudava amb informació. Per això, segurament el van batejar amb l'àlies de Periodista. De fet, el Miquel i el Genet quan pensen en ell, mai el veuen fent cap acció del grup sinó que sempre el situen en reunions, xerrant i discutint.

Ha arribat el moment de parlar-te de la primera acció que van fer el Miquel i el Genet junts, dins del grup del PSAN. Era la penjada d'una bandera catalana independentista durant el XIII Concurs Regional de Colles Sardanistes que es feia al Portal de l'Àngel, al centre de la ciutat. Va ser el 30 d'abril de 1972.

En aquella època no es podien comprar banderes estelades a les botigues, evidentment, i per tant, s'havien de fabricar amb cert enginy. El Genet es va encarregar de confeccionar-la, dies abans.

Va agafar dos llençols de la seva mare (sense dir-li res, clar. Ja pensaria alguna excusa quan li preguntés on estaven) i els va tenyir al safareig. Un de color groc i l'altre, de vermell. Després, els va tallar a tires i també va fer un estel vermell. D'un altre tros de llençol blanc en va treure un triangle. Ja tenia totes les peces i només calia ajuntar-les. A la seva habitació hi guardaven una màquina de cosir i havia après a fer-la anar. Era força destre, fins i tot es feia la vora dels pantalons ell mateix. Per això no li va costar gens elaborar una bandera estelada i tenir-ho tot llest en un dia. En acabar, la va embolicar, curosament, com si fos un paquet per entregar.

La preparació de l'acció no havia acabat. També s'havien d'imprimir fulls volants que expliquessin el motiu de la protesta. El Genet i el Miquel avui dia no recorden què hi posava però he consultat altres accions del PSAN d'aquell mateix any i els textos que difonien tractaven sobre la solidaritat de les lluites obreres de les fàbriques SEAT o la Maquinista; l'enduriment de la repressió per part del règim franquista i la necessitat d'acabar amb ell per retornar el poder de decisió al poble; o fins i tot exposaven una breu història dels Països Catalans i la impossibilitat de tenir un estat propi. Digués el que digués, també va ser el Genet l'encarregat d'elaborar els fulls volants i de reproduir-los ja que feia temps que s'havia construït una impressora vietnamita casolana. La guardava a l'habitació, sota el llit. Consistia en un tros de fusta llis al que va afegir-hi, amb unes frontisses, un marc de fusta amb una tela fina grapada (un altre cop, li havia pres una tela de mantellina a la seva mare). Després, amb papers, un rodet ple de tinta i un clixé va copiar desenes de fulls volants. El procés era lent i la tinta, greixosa, embrutava tot el terra. Però després d'unes hores ja els va tenir llestos.

Tots els elements necessaris per a la penjada de bandera estaven a punt. El PSAN, amb aquest tipus d'accions buscava boicotejar actes oficials i fer-se visible. S'havia de fer ràpid i sense complicacions. I si... per coses del destí, la policia localitzava i atrapava les persones que hi havien participat, algú del partit s'encarregava d'avisar la família, amics i advocats. Així funcionava el seu *modus*

operandi. El Genet però, sense demanar permís, va decidir modificar-lo. Ell no volia sotmetre la seva sort a l'atzar i l'últim que volia era que la policia els agafés. Per això i inspirant-se en l'Autonomia italiana, va organitzar un grup de protecció que, si calia, s'enfrontaria violentament a la policia perquè poguessin escapar. Va contactar amb cinc amics del barri de Sants i els va donar unes porres que havia elaborat ell mateix. Ja veus, George, que inventiva no li faltava! La idea la va treure d'una conversa amb un amic que tenia un pare policia. Un dia li va explicar que el pare es fabricava porres amb un cable d'acer recobert d'una funda plena de sorra. Es veu que aquest instrument era molt eficaç per a pegar i no deixava gaires marques en el cos de la víctima. La policia també era molt creativa! El Genet, doncs, no s'ho va pensar i va decidir actuar amb la mateixa contundència i amb les seves eines. Va trobar unes molles grans d'uns 40 centímetres de llarg, va embolicar-les amb draps i va posar-hi sorra per dins perquè quedessin rectes i no es balancegessin de costat a costat. Tot i ser rudimentàries complien la seva funció i així, aquestes porres casolanes, van esdevenir les seves armes de defensa.

Va arribar el dia 30 d'abril. Era un diumenge al matí, ennuvolat i semblava que en qualsevol moment havia de ploure. A l'avinguda del Portal de l'Àngel, el Miquel va entrar furtivament a un edifici que no era el seu. Va pujar les escales fins a la porta per accedir a la terrassa, que estava tancada. Va mirar el pany i va somriure. Coneixia el model i obrir-lo no seria un obstacle. És l'habilitat que dona la pràctica. En pocs segons ho va aconseguir i va baixar al carrer sense que ningú s'hagués adonat de res. Es va quedar quiet prop del portal, com si guardés un bon lloc per veure les sardanes.

Cap a les 10 del matí, el Portal de l'Àngel, es va omplir de gent, unes 4.000 persones entre sardanistes i públic. S'hi van aplegar 40 colles i 14 grups infantils per competir en el concurs regional. Se'ls veia il·lusionats. Elles duien els seus vestits blancs, amb la faldilla ben emmidonada i les espardenyes ben cordades. Els nens clenxi-

nats i orgullosos de ser els protagonistes de la diada. Les rotllanes es van formar, la cobla La Principal de la Bisbal va començar a tocar i els balladors saltaven rítmicament amb els braços ben tensats.

El Genet es va acostar al Miquel. Portava un paquet a la mà i els fulls volants sota el jersei. Sense saludar-se van entrar tots dos a dins l'edifici, discretament. A prop la porta, barrejats entre el públic, hi havia l'equip de protecció per si hi havia problemes amb la policia. Alguns d'ells anaven amb americanes per amagar les porres. També hi era l'Ernest, un amic del PSAN, que per tenir-la més controlada, la duia a la mà, embolicada amb un diari.

El Genet i el Miquel van pujar fins a la terrassa, que tenia l'accés obert gràcies al Miquel. No podien perdre temps. Ràpidament van desembolicar el paquet i van estendre la bandera estelada al terra. Hi van posar a sobre els fulls volants impresos amb la vietnamita i van plegar-la amb compte. La van lligar a la barana, van comptar fins a tres, i van llençar-la cap a l'exterior. Els sis metres de tela es van desplegar mentre tots els fulls que hi havia a dins s'escampaven pel cel i queien sobre la gent que estava mirant les danses catalanes. Part del públic mirava amunt, sorprès. Fer aquest tipus d'accions encara no eren gaire habituals a Barcelona i no sabien què estava passant. La Brigada d'Investigació Social (BIS) que vigilava la zona estava formada per homes grans, amb poques ganes de treballar i encara menys de perseguir corrents a cap delinqüent. Segons m'han dit, se'ls podia reconèixer fàcilment per l'uniforme (uns vestits llampants), perquè feien una olor especial (una barreja de tabac, alcohol i naftalina) i perquè sovint portaven un bigoti retalladet característic. Malgrat aquesta caricatura que faig, la BIS era una brigada policial perillosa i molt temuda. S'encarregava de fer seguiments, escoltes telefòniques, control de la correspondència, etc. I feien tot això sense cap control judicial, tenien el poder de fer-ho i llestos! A més, emparats en la llei, podien detenir persones indefinidament sense que hi hagués sospites fundades, confiscar béns i (està documentat) torturaven per aconseguir confessions. La BIS era el braç repressor de l'Estat i semblava que, entre ells, hi

havia homes que gaudien molt dels avantatges d'aquesta professió. Per sort, els policies que estaven al Portal de l'Àngel van trigar una mica a descobrir l'estelada que penjava de l'edifici i quan ho van fer, s'hi van dirigir emprenyats, empentant dones i nens.

A dins de l'immoble, el Genet i el Miquel estaven baixant veloçment les escales. No es podien aturar a contemplar com voleiaven els papers ni el petit enrenou que havien ocasionat amb aquesta acció. És una imatge que nosaltres, George, sí que ens podem imaginar però que ells no van veure perquè tenien altra feina! Havien d'escapar de la policia que segur que s'acostava per trobar els culpables. Amb les presses, l'americana del Miquel es va enganxar a la barana i gairebé cau per les escales. Per sort, va recuperar l'equilibri i van poder sortir de l'edifici, camuflant-se entre la multitud del carrer, sense córrer per no despertar sospites. L'Ernest els va veure partir i va fer un senyal a la resta del grup de protecció perquè els seguís, no fos cas que en els últims segons de la fugida, els homes del bigotet, els interferissin el pas.

El concurs de sardanes no es va immutar, els policies van imposar l'ordre ràpidament i la vetllada va continuar. Mentre la cobla sonava i els sardanistes dansaven, els agents demanaven la documentació d'algunes persones que els semblaven sospitoses però no van identificar els protagonistes de l'acció. Van fer recollir els papers que hi havia pel terra, van despenjar la bandera i van fer veure que no havia passat res. Però segur que el públic en parlava, a mitja veu. El rum-rum no es podia parar. S'olorava perfectament que la flaire de canvi de cicle s'acostava. Aquesta petita irrupció del certamen no va durar gaire però va ser suficient per llençar un missatge i contribuir a minar, de mica en mica, el règim franquista. D'això es tractava i això van aconseguir.

El Genet, el Miquel i l'equip de protecció ja estaven ben lluny del Portal de l'Àngel quan va començar a plovisquejar al centre de Barcelona. El públic va obrir els paraigües i van continuar gaudint de l'espectacle. Més tard van llegir a la premsa que la colla Violetes del Bosc havia guanyat el concurs. De la penjada de bandera no en deien res, és clar. Ja saps, George, el que no està escrit, no ha existit.

L'endemà, amb tota la normalitat del món, el Genet va anar a treballar, a l'escola professional per a adults OSCUS, al barri de Sants. Era un centre on els obrers podien anar a instruir-se i aprendre un ofici. El Genet hi ensenyava electrònica. Era una feina ben pagada que li deixava temps lliure ja que només tenia classes al vespre. Un dels seus alumnes de tercer curs era el Valent, un jove valencià que sempre vestia amb camises a quadres, pantalons amples i jaquetes de llana amb botons. El Valent observava el Genet. Notava que no era com la resta de professors i per això un dia es va decidir a parlar-hi. Ell estava al costat d'una fotocopiadora. Una màquina moderna que en aquella època no era gaire usual de veure. El Genet l'havia fet comprar a l'escola dient que seria molt útil per fer còpies d'exàmens i per modernitzar la forma de treballar. Evidentment OSCUS no va saber mai que una altra raó per la qual volia aquell aparell era per a fer còpies clandestines de fulls volants. Era molt més ràpid i còmode, molt més que no pas utilitzar la vietnamita que tenia a casa i embrutar el terra de tinta.

Aquell dia estava fotocopiant fulls que parlaven sobre les condicions dissortades que patien els obrers de la fàbrica Harry Walker. El Genet va veure com el Valent s'acostava amb un somriure afable. Va agafar el plec de fulls i els va mig amagar esperant a veure què volia el seu alumne. Amb aquell accent valencià tan particular, el Valent li va dir: "Vols que t'ajude?" És una frase senzilla que en qualsevol altre context no significaria res en especial però el Genet va entendre perfectament què li estava preguntant, en realitat. La frase volia dir que s'havia adonat que estava imprimint secretament. Volia dir que sabia que formava part d'un grup clandestí i que ell també hi estava interessat. Volia dir que tenia ganes d'actuar contra el sistema establert. Volia dir que seria un bon company, amb iniciativa i coratge. En definitiva, volia dir que confiés en ell i el Genet ho va captar de seguida. Abans de refiar-se'n totalment, però, l'havia de conèixer bé. Quan acabaven les classes, el Genet l'acompanyava amb cotxe fins a casa i allí xerraven. Parlaven de la societat, de la feina, del PSAN, de la mili (on el Valent havia tractat amb explosius), etc. i el Genet va obrir-li tot un

nou món de possibilitats. Fins i tot el va ensenyar a conduir. Feien les pràctiques pel barri de Vallvidrera, que era una zona tranquil·la als afores de Barcelona. El Genet, que ja coneixia les capacitats del Valent com a alumne i el seu caràcter rude, li cridava: "Has d'anar més de pressa! No saps posar bé les marxes!" I tots dos reien, es crispaven i tornaven a riure. La qüestió és que es van fer amics i amb poc temps, va aprendre a fer anar el cotxe.

VALENT. 23 anys

La seva família es dedicava a la pagesia a un petit poble de València. També tenia familiars a Barcelona i d'adolescent hi va anar per guanyar-se millor la vida. Treballava pel matí i estudiava pels vespres. Era atrevit, de reaccions ràpides i impulsives. Tenia poca formació política però coneixia molt bé la repressió que patia la classe obrera. Això més l'ambient antifranquista i anticapitalista on es movia va fer que ràpidament es despertés la seva consciència de lluita.

El Valent, com més coses li explicava el Genet més s'engrescava i per això li va demanar d'entrar dins del grup d'acció del PSAN. El va presentar al Comissari Polític i després de parlar una estona, fent honor al seu sobrenom, li va engegar, sense gaires miraments: "Ets molt fluix políticament", que segurament volia dir: "No pots formar part del grup d'acció. Has d'anar a molts cursets per instruir-te abans que puguem fiar-nos de tu." Però al Genet no li importava la seva opinió, al contrari, se li'n fotia. Ell hi veia un potencial diferent. El Valent tenia aquella valentia que prové de la terra. Fins als 14 anys havia treballat al camp, a Énguera, i a aquella edat va venir a Barcelona. Compaginava els estudis amb la feina de repartidor de telègrafs de Correus. Tenia ganes d'actuar i el que era més important, confiava en ell. La formació política, la teoria, l'aprendria amb el temps i amb la companyia adequada.

George, ara t'he d'explicar una altra acció. T'he de portar a Calella, una població a la costa del Maresme. El 4 de juny de 1972 i, com cada any, s'hi celebrava l'aplec de sardanes, un dels més importants de Catalunya. Hi venia gent d'arreu i el comitè d'activitats cíviques del Maresme, la Selva i el Gironès va organitzar una acció de protesta per reivindicar aquest dia com una diada d'afirmació nacional catalana i per trencar amb les "estructures merament folklòriques i totalment dirigides des de dalt", ja que aquest aplec l'organitzava l'entitat falangista Educación y Descanso. El PSAN (i altres entitats) va decidir enviar-hi una vintena de militants en representació del partit, entre ells el Miquel. Tots els participants, al matí, van repartir a mà milers de documents en què s'explicava el procés històric de l'espoliació de les llibertats nacionals i democràtiques del poble català. De seguida però es va fer palès que l'acció conjunta amb diferents grups no estava coordinada bé. Els militants anaven perduts i aquesta falta d'organització va fer que la policia detingués una noia. Malgrat els inconvenients, tots els grups van decidir que l'acció de protesta continuava a la tarda. Cap a les sis, van fer una manifestació amb pancartes demanant la llibertat per a Catalunya. De seguida van arribar els guàrdies civils i la Brigada d'Investigació Social, amb ganes d'enfrontar-s'hi. Al final del dia, havien detingut sis persones.

El Miquel va poder escapar de la policia i va tornar a Barcelona. Durant el trajecte pensava que aquest tipus d'accions eren massa perilloses pel rendiment que se'n treia. Era cert que amb el repartiment de fulls i amb la manifestació s'havien fet visibles i havien interromput, per un moment, un acte dirigit pel règim franquista però, a quin preu? El Miquel es va haver d'encarregar de trobar alguns amics de la noia que havien detingut durant el matí i va anar a casa dels pares per informar-los de què havia passat. "Una situació força desagradable, per cert", em va dir el Miquel. També va contactar amb un advocat amic del PSAN, el Jordi Casas-Salat, que era del Front Nacional, perquè l'ajudés en la defensa. Recordes, George? Aquest és el mètode del PSAN quan

les coses anaven maldades: avisar la família i un advocat. I, aquest cop, va tocar fer-ho al Miquel.

Quan ell es va trobar amb el Genet i l'Enric van parlar de l'acció de Calella: tanta gent i desorganització no era un bon model a seguir. A més, el Genet i el Miquel volien anar més enllà de penjar banderes, repartir fulls volants i fer manifestacions. S'inspiraven amb l'Autonomia italiana i amb els Tupamaros d'Uruguai i llegien el tipus d'actes que feien, molt més creatius i efectius. No tenia res a veure amb el que el PSAN els demanava i cada cop veien més clar que havien de sortir del partit.

Ells volien anar més enllà: cap a l'agitació armada.

Decidir fer el salt al buit és difícil. Canviar els hàbits, ser més contundents, innovar en la forma de lluitar: expropiar i incorporar armes, no és una decisió senzilla, hi ha moltes conseqüències negatives al darrere. Aquesta era una qüestió que els joves revolucionaris de l'època debatien molt i era controvertida. Fins i tot la direcció del PSAN dubtava sobre la línia que havia de seguir en aquest aspecte. He llegit alguns números de la revista que publicava el partit, *Lluita*, on parlaven precisament d'això. En el número 24 (juny 1972) hi ha un article titulat: "La violència revolucionària". En reproduiré alguns fragments perquè puguis veure la discussió teòrica que es produïa a l'interior del partit. Diu l'article: "La violència és un element polític necessari i realment imprescindible si l'objectiu a assolir és veritablement l'enderrocament d'un sistema que es manté damunt l'organització sistemàtica i permanent de la violència. Cal comptar-hi, doncs, com a element necessari a utilitzar mentre hi haurà unes classes dominants que es mantindran al poder per a la violència exercida a través de tot un aparell repressiu." El PSAN no estava d'acord a formar un exèrcit revolucionari popular que s'enfrontés a forces armades de repressió però creia necessària "l'existència d'uns nuclis capaços de portar una acció armada al servei de la lluita de masses." I també: "Però si som partidaris de l'ús de la violència armada com a element necessari en el procés revolucionari, no ho som pas d'una manera indiscriminada (terrorisme)." Els mili-

tants del partit divergien sobre la utilització de les armes i creien que abans de fer aquest pas havien d'assolir altres objectius més prioritaris, com convèncer les masses que havien d'actuar. Per tant, com que no van arribar a cap acord unitari, van aparcar el tema per més endavant. I per aquest motiu, el PSAN només tenia escamots d'acció directa publicitària, com el que formaven el Genet, el Miquel i l'Enric.

Ells tres també havien llegit els articles de *Lluita* i sabien que el partit encara no estava preparat per fer el gran salt. El salt cap a on ells sí que volien anar. L'Enric, quan tocaven aquests aspectes, no opinava i intentava canviar d'assumpte. Ell era fidel al PSAN i no el criticava obertament. Sentia simpatia cap a ells dos i fins i tot comprenia les seves motivacions però hi havia alguna cosa que l'impedia acompanyar-los pel mateix camí. Per això, el Genet i el Miquel quan estaven amb l'Enric no s'expressaven lliurement. Esperaven que ell marxés per seguir amb la conversa, sense filtres ni embuts. Gairebé cada vespre anaven a un bar situat a la Gran Via de les Corts Catalanes a fer un plat combinat. Sempre menjaven el mateix i xerraven. Ja no es consideraven dos desconeguts sinó amics. Havia passat poc temps des que es van conèixer al parc de la Ciutadella i ja sentien afecte i respecte l'un per l'altre. Parlaven hores i hores i cada cop s'unien més. És d'aquell tipus d'amistat cega, de confiança plena, en què saps que pots emprendre una aventura amb un company que no et deixarà a l'estacada i amb el qual podràs volar ben amunt, sense barreres.

El Genet i el Miquel compartien revistes que venien de França, llibres i també discutien molt sobre les accions que volien fer però que veien clar que dins del PSAN no podrien desenvolupar. S'havien de desvincular d'ells i començaven a idear un nou grup que complís les seves expectatives. El Genet durant les xerrades, també li parlava del 1000 i li passava els escrits que feien.

George, crec que ja ha arribat el moment de parlar-te del grup 1000, ja que juguen un paper molt important en aquesta

història. Recorda aquests noms perquè sortiran sovint en aquest relat: l'Oriol Solé Sugranyes (àlies Víctor), el Josep Lluís Pons Llobet (Queso), el Jordi Solé Sugranyes (Sancho), el Salvador Puig Antich (Metge), el Jean-Marc Rouillan (Sebas), l'Ignasi Solé Sugranyes (Montes) i l'Emili Pardiñas Viladrich (Pedrals). El 1000 era un grup autònom que es va crear a finals de 1970 i que lluitava per l'alliberament dels obrers contra el capitalisme i per acabar amb la divisió de classes. El seu nom ja deixava clar que no importava qui eren, ni quants eren: deu, cent, mil, deu mil o un milió. La xifra podia ser qualsevol i representava la massa oprimida. El 1000 va firmar i publicar molts textos polítics. Va crear, a principis de 1973, una biblioteca revolucionària, que s'anomenava Ediciones Mayo 37, que recopilava textos d'altres moviments obrers internacionals i els posaven a disposició de tothom perquè es poguessin conèixer experiències diverses, gratuïtament. Volien recuperar idees i pensaments revolucionaris que a Espanya eren desconeguts. Textos que estaven prohibits. Alguns eren d'històrics sobre la lluita del proletariat però n'hi havia d'altres d'actuals que traduïen per difondre'ls a Barcelona. Repartint aquests textos, propagaven les idees revolucionàries i les contradiccions del sistema capitalista. La biblioteca, segons el 1000, havia d'unir el moviment obrer i reforçar i accelerar la seva radicalització. També era un acte de provocació, és clar. Ells es volien atrevir a publicar textos clàssics de Trotsky, Marx, Pannekoek, Balazs; o llibres sobre la guerra d'Espanya de Berneri, Munis i Leval; o sobre sexualitat, de Reich; o estudis econòmics o informació sobre les vagues de Polònia, les insurreccions d'Alemanya, Hongria... Però per fer aquesta biblioteca (i tots els seus projectes) necessitaven diners i per obtenir-los van optar per fer expropiacions que, a més, era una bona forma d'agitar el sistema i atacar el capital.

En un inici el 1000 dividia els seus membres en diferents equips: el teòric, l'obrer i l'exterior. Alguns dels seus membres feien expropiacions i es movien entre Barcelona i Tolosa de Llenguadoc, a França. El seu objectiu era aconseguir diners per crear

i nodrir la biblioteca i tenir una caixa de resistència per ajudar els obrers que feien vaga. A més, havien de tenir una infraestructura de pisos, màquines d'impressió, etc. i d'alguna forma s'havia de pagar! En les expropiacions, s'ajudaven d'armes. Les primeres que van obtenir eren d'antics anarquistes de Tolosa que havien lluitat contra els nazis a la Segona Guerra Mundial. Stens, pistoles automàtiques, Colts, bombes de mà... era el seu arsenal.

El Genet coneixia alguns dels membres del 1000 i a més, 3 dels seus cosins també en formaven part: l'Oriol, el Jordi i l'Ignasi Solé Sugranyes. Segurament els hauria conegut igual i hauria fet el mateix si no haguessin compartit cap parentiu. És possible. Però també crec que la influència familiar existeix (encara que sigui poca i de lluny) i les simpaties i les formes de tractar són diferents. Fos pel motiu que fos, amb l'Oriol tenia molta complicitat (ja t'he explicat abans que l'ajudava en alguna acció) i amb l'Ignasi es veien sovint. Ell era el que li donava els textos que editaven al 1000. El Genet i el Miquel els llegien, discutien i aprenien a través d'ells. Agafaven idees i en rebutjaven d'altres. Tot els servia per confeccionar el nou grup.

Però George, no pensis que tot el que feien era llegir i parlar. Per exemple, el Miquel practicava gairebé cada nit com falsificar un carnet d'identitat. No podia pas ser tant difícil! Ho provava amb el de la seva àvia Teresa, que feia anys que havia mort. Sobre la taula de la seva habitació hi tenia escampat gomes, llapis, bolígrafs, papers de diferents tipus... Finalment, el Miquel va agafar un tros de pa, va treure'n la molla i la va fregar contra el carnet i, de cop, els ulls se li van il·luminar.

L'endemà al migdia el Miquel i el Genet es van trobar al bar La Principal, que també era la seu d'un club d'escacs i estava situat al carrer de Sepúlveda amb Muntaner, prop de la plaça d'Universitat. Era un lloc discret on es trobaven sovint. Van menjar i a l'hora del cafè, el Miquel ja no podia aguantar més i va treure el carnet d'identitat de l'àvia. Li va explicar que rebregant una mica qualsevol carnet era molt fàcil que el plàstic que els recobria es desenganxés. A més, havia trobat la manera d'esbor-

rar la tinta amb la qual estava escrit el nom del propietari i per tant, podien falsificar-lo. Sense esperar cap resposta del Genet i per demostrar-li amb fets el que estava dient, va agafar un tros de pa que hi havia sobre la taula. L'aguantava com si fos un trofeu. L'expressió del seu rostre era de satisfacció i es notava que estava content per haver trobat la solució al problema. Va partir el pa per la meitat. Un tros se'l va cruspir i de l'altre en va treure la molla. La fregava insistentment per sobre del segon cognom de l'àvia Teresa, l'únic text que quedava escrit a la part frontal. El Genet no acabava d'entendre què estava fent. Volia fixar-s'hi però no ho feia perquè intentava tapar el Miquel de les possibles mirades curioses del bar. Ell, aliè al perill o als comentaris dels altres clients, seguia fregant la molla per sobre el paper fins que va aconseguir esborrar-ho del tot. I llavors, li va donar al Genet perquè se'l mirés bé. Era un carnet totalment blanc, sense text, només hi havia una empremta dactilar, un número d'identitat real i la foto de la Teresa, tota múrria, com si sàpigues el que el seu net acabava de fer. El Genet no se'n sabia avenir, no es podia creure que fos tan fàcil. Només amb una molla de pa i paciència! Ara podien escriure-hi a màquina un nom, canviar la fotografia, i tenien un carnet fals en un paper oficial i legal.[1] Així de simple!

Falsificant el carnet, estaven saltant-se la llei, sí. Però és que fer manifestacions i repartir fulls volants tampoc estava permès. Tot estava prohibit. Per tant, quina diferència hi havia entre fer una penjada de bandera i falsificar carnets d'identitat? Ja t'he avançat abans, George, que volien pujar el nivell de les accions i està clar que aviat traspassaran la línia del que es pot considerar "correcte" i el que no. Per això et deia que l'ambient i l'època és tan rellevant. No pots llegir aquest text amb la perspectiva actual perquè llavors pensaràs que són uns simples delinqüents i t'asseguro que no ho eren. El franquisme no tenia res de legal ni res de correcte. Enfrontar-s'hi, evidentment, comportava actuar il·legalment. Era l'únic camí.

Tornem al bar, amb el carnet de l'àvia Teresa i la molla de pa. El Genet va explicar al Miquel que feia un temps el PSAN li

havia demanat que aconseguís noms i adreces de persones per enviar propaganda del partit a les bústies de les cases. Era una altra manera de fer arribar el seu missatge a la gent. El Genet, per obtenir-ho, va anar al Registre Civil i va dir que necessitava les dades per fer un treball de la universitat. Se'l van creure i li van donar permís per a consultar els arxius. Per què desconfiar d'un jove amable? Allí, al registre, el van deixar sol en una habitació amb els grans llibres plens d'informació. Podia copiar tot el que volgués: noms, adreces, data de naixement, població... i va omplir llibretes! Per tant, el Genet tenia tot el que calia per poder falsificar el DNI de l'àvia Teresa amb dades reals. I de fet, així ho van fer. Només els calia una màquina d'escriure. I quan el van tenir enllestit amb ell van llogar el primer local del grup, situat al principi de la ronda de la Universitat, davant de la companyia d'autobusos Alsina Graells, al centre de la ciutat. Era un despatx de dues habitacions, una recepció petita, un vàter i una sala que tenia un pati. No tenia ni mobles ni telèfon. Allí es reunien el Miquel, el Genet i l'Enric, que seguia amb el seu posicionament ambigu. Els deixava fer però alhora els posava pals a les rodes quan ells dos començaven a fer volar massa la imaginació. Segons ell, havien de seguir les normes del PSAN. Les NORMES... "les normes estan per saltar-les!" i el Miquel i el Genet van amagar a l'Enric els seus plans de futur: la formació d'un nou grup d'acció autònom.

Tots dos creien que era important establir vincles amb altres organitzacions. Com més contactes tinguessin, més podrien ajudar i més ajuda rebrien. En la clandestinitat això és bàsic per subsistir. Van concertar una cita al poble abandonat de Canals, prop de la serra del Moixeró, amb alguns membres del 1000. Era l'organització que tenien més a prop i la que més s'assemblava al model de grup que estaven ideant.

La cita va tenir lloc a finals d'agost de 1972, a la nit. Es van trobar dins d'una petita cabana de pedra enmig del no-res. L'Ignasi, que coneixia el lloc, va acompanyar el Genet i el Miquel. Esperant-los estaven l'Oriol, el Jordi i el Jean-Marc. Dins la caba-

na hi havia un llum al centre que, per cert, il·luminava ben poc. Així que, gairebé a les fosques i juntets, perquè hi havia molt poc espai, es van posar a discutir de política i dels seus punts de vista a l'hora de lluitar contra la discriminació de classes.

Els membres del 1000 volien saber quines idees tenien ells dos i quin tipus d'organització volien formar. Havien quedat per compartir informació i estratègies de lluita (de teoria i de pràctica). Per fi, el Genet i Miquel podien dir a algú altre el que durant setmanes havien parlat ells dos sols. Hores i hores de discussions que ara exposaven a uns altres companys que ja estaven actuant. Mentre xerraven i s'escoltaven van adonar-se que divergien força en alguns aspectes. Els del 1000 vivien clandestinament, la seva lluita estava inspirada en els vells anarquistes i tenien amagatalls a les muntanyes. Parlaven del Quico Sabaté i dels maquis com a referents, també del Che Guevara. En canvi, ells preferien la guerrilla urbana i volien fer una vida normal a la ciutat, sense ocultar-se, en el territori que coneixien i on hi havia les desigualtats. El Genet i el Miquel estaven ideant una formació innovadora i única a Barcelona, amb una lògica pròpia. Tenien clar que el grup no tindria ideologia ni nom. Serien antidogmàtics, antiautoritaris, partidaris de l'autonomia obrera i de l'autoorganització. Els del 1000 però, sabien que oficialment encara formaven part del PSAN i, per tant, el Jean-Marc els considerava nacionalistes, tot i que en la reunió ells no ho van dir. Per evitar malentesos, els van demanar que fessin un text i que posessin per escrit com seria la seva formació. Per al 1000, els textos i la teoria, eren una part molt important del seu grup. Quan es posen les paraules en un paper s'ordenen millor les idees i tot queda més clar.

George, vaig parlar amb el Jean-Marc per saber què recordava d'aquesta reunió i em van dir que l'Oriol va explicar un projecte que volia posar en marxa el 1000: construir una presó al Moixeró per si algun dia es decidien a segrestar alguna persona. En aquest aspecte, el 1000 els demanava col·laboració, la que poguessin oferir. El Jean-Marc em va dir: “Crec que quan els ho vam dir, ells tenien una mica de por pel nostre voluntariat-aventurisme.

Tenien raó però calia passar per aquí, en aquell moment." Quan li comento això al Genet, em respon: "Jo feia escalada i el Miquel havia fet muntanya. Coneixíem els Pirineus. Crear una base guerrillera a la muntanya ho vèiem impossible. També teníem al cap la història dels maquis i del Quico Sabaté... sabíem com havia acabat. Muntar una base al Moixeró era absurd. Hi havia altres grups, com el Front d'Alliberament Popular, que també ho proposaven. Nosaltres no ens ho vam plantejar mai i el 1000, més tard, va abandonar aquesta idea."

Malgrat les diferències estructurals tots dos grups compartien la mateixa finalitat i volien treballar junts. La col·laboració s'iniciava allí mateix amb l'intercanvi d'informació. El 1000 els va explicar que el Moixeró seria el seu lloc de refugi, la seva base als Pirineus. Hi guardarien armes, queviures, etc. Volien fer expropiacions i el Genet i el Miquel els van dir que els proporcionarien informació de Barcelona perquè poguessin actuar a la ciutat. La trobada al poble abandonat de Canals va ser el primer contacte oficial entre els dos grups. A partir de llavors, els seus camins es van entrellaçar sovint, entre Barcelona i Tolosa de Llenguadoc, a França, on el 1000 també hi tenia pisos i contactes. Això també els va obrir la ment ja que a Espanya es vivia en autarquia i no se sabia què passava a fora del país. Vivien aïllats. El fet que el 1000 passés la frontera amb França amb normalitat els va fer veure que la lluita era global i que es podia fer des de tot arreu.

Quan ja s'acomiadaven de la reunió i abans de tornar cap a casa, l'Oriol va acostar-se al seu cosí Genet. Els ulls s'havien acostumat a la foscor i va poder distingir perfectament la forma d'un revòlver a la seva mà. L'Oriol li va donar i li va dir: "Té, per a tu. Era del Quico Sabaté però no té bales." Aquesta va ser la primera arma que va tenir el grup.

Dies més tard, un vespre, el Genet i el Miquel van quedar. Havia arribat l'hora de concretar alguns detalls. De moment només eren dos i estava clar que els calia més gent. El Genet li va parlar del Valent. No li va explicar que era alumne seu d'OSCUS ni que sabia on vivia ni com es deia. Havien de mantenir

l'anonimat, la clandestinitat. Era l'única manera d'estar segurs. El Miquel, li va parlar de la Teresa, que també estava interessada a participar. Segurament li va dir que era la seva companya, ja que seria força evident, però es va callar qualsevol altre detall. El Miquel i la Teresa es van conèixer anant d'excursió, feien escalada i classes clandestines de català.

TERESA. 24 anys
Va néixer a Barcelona, al barri de Gràcia. La família del seu pare era catòlica i la de la mare lliure pensadora. El seu avi va tenir a casa amagat al pedagog anarquista Francesc Ferrer i Guàrdia. El seu pare va ser de la lleva del Biberó i la mare va estar empresonada a les Corts a canvi de la germana fugida i exiliada a Mèxic. Als seus pares els va unir l'amor per la muntanya (ella era fundadora de la UEC), una afició que també van encomanar a la filla. La Teresa va anar a escola amb coeducació. Als 15 anys va començar a treballar i ho compaginava amb estudis nocturns. Els primers contactes polítics van ser amb CCOO, quan treballava a l'empresa Salvat. En pocs anys es van succeir reunions, manifestacions i ganes de llibertat. Mai va entrar a cap partit. Per a ella la lluita política anava lligada a la pràctica. Parlaven de marxisme i de socialisme però no es definia com a res. Tenia clar que era treballadora (classe), creia en la llibertat individual i en la distribució equitativa de la riquesa.

La Teresa treballava de secretària de direcció i estudiava a la facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona. Uns mesos abans de tota aquesta aventura de 1972 havia anat a un dels cursets del PSAN, aquells dels discursos interminables a les tantes de la nit, però allò no li agradava. També s'hi havia adormit, a causa del cansament i la veu monòtona de l'orador. A més, tenia la impressió que la volien dirigir i alliçonar i això no ho permetria pas. Li molestaven les consignes de partit en el sentit que creien en el poder d'un dirigisme ideològic d'uns sobre d'altres.

La Teresa que jo he conegut té una mirada tendre, fins i tot diria que amorosa, però també és ferma. És d'aquelles dones resolutives que trobes a faltar quan no hi són. Segur que diu la paraula justa per acabar una discussió. En algunes de les converses on hem estat juntes, només parla quan se li pregunta però sempre té alguna cosa intel·ligent per dir. La seva expressió denota que contínuament està pensant i és que té una bona base on recolzar les seves idees. En aquella època ja havia anat a assemblees a la universitat, havia estat a CCOO a l'empresa on treballava i havia participat en manifestacions. Creia que les persones s'havien d'implicar si volien que les coses canviessin. Si restaven passives, difícilment es transformaria res. I estava disposada a actuar. Per això, quan veia al Miquel cada cop més animat amb les trobades amb el Genet, ella, de forma natural, també va voler formar-hi part. El Genet hi va estar d'acord: si era la companya del Miquel li feia confiança. Podien actuar junts, començant des de ja, en el nou grup d'acció que estaven ideant.

Dies després, quan s'acostava l'11 de setembre, el Genet es va trobar amb alguns dels amics que estaven dins del PSAN. Van començar a xerrar i es van animar per fer-ne una de ben sonada amb motiu de la diada catalana. Van anar a comprar esprais de pintura vermella i durant la tarda del dia 6 de setembre de 1972 es van dedicar a fer pintades a algunes estacions de metro dels barris de Sants i d'Hostafrancs. Al vespre, tot i ser joves rebels (no oblidis George, en quina època ens hem de situar), havien de complir amb les convencions socials i van anar a sopar, cadascú a casa seva, amb la família. Però després van sortir, furtivament. Havien quedat a les 2 de la matinada a la cantonada del carrer d'Urgell amb Aragó. Eren el Joan Josep Tarabal (tenia 22 anys), l'Agustí Viudes (tenia 21 anys) i una noia (de qui no sabem el nom, només que li deien Anna), a més del Genet. El Josep conduïa el SEAT 850 del seu pare i l'Agustí, una moto Lambretta. L'Anna i el Genet van pujar al cotxe i tots quatre van anar cap a la plaça de Sants. La zona estava en obres i hi havia grans pas-

sadissos de ciment. Van baixar al metro, que estava totalment buit, i van fer una pintada monumental amb l'esprai. Al metro hi havia molta foscor i se sentien protegits però també estaven excitats i nerviosos. La joventut i l'ímpetu els va empènyer a anar fins a l'avinguda de Madrid, sempre amb l'esprai a la mà. Allí el Genet recordava una paret molt llisa i neta que els podria servir per fer un eslògan ben gran i visible. En arribar, va començar a pintar les lletres. El Josep els esperava dins del cotxe, inquiet. Tot i que era de matinada i no hi havia ningú al carrer, patia per si algú els descobria. El Genet ja havia escrit "PSAN" a la paret, amb lletres majúscules i grosses. Encara tenia molt espai per seguir escrivint i se li va ocórrer modificar l'eslògan del partit. El text que utilitzaven normalment, o almenys el que jo he vist reproduït a la premsa o en fotografies, és: "11 de setembre - Independència + Socialisme - Lluitem per l'Estatut d'Autonomia". Però el Genet va incorporar una paraula nova: "Revolució = Independència + Socialisme - 11 de setembre" i les quatre barres al final. El Genet, quan m'ho explicava, em va dir: "Sense revolució no hi ha acció!" El text era llarg però el Genet l'escrivia ràpid. L'Anna, veient que no acabava mai s'impacientava i l'increpava, per donar-li pressa. L'Agustí, des de la moto, vigilava que no passés ningú pel carrer i que les finestres de les cases continuessin tancades. Ni el Genet ni l'Agustí recorden si van anar expressament a pintar aquell mur en concret. La qüestió és que aquella paret llarga era el mur extern d'una caserna de la Guàrdia Civil, ni més ni menys!

Quan vaig parlar amb l'Agustí em va dir: "Per mi, l'acció havia anat bé, quan va acabar la pintada vaig marxar amb la moto. Més tard vaig saber el que havia passat amb el cotxe." La casualitat va fer que quan el Genet estava acabant d'escriure la paraula "setembre" va sortir un guàrdia civil, segurament per a fer la ronda. No sé qui es deuria quedar més sorprès quan es van veure però finalment els va cridar "l'alto" i va començar a córrer cap a ells. El Genet va acabar de pintar les barres al final de la frase i va entrar disparat dins del cotxe, juntament amb l'Anna, que ja era a dins. El Josep, el xofer, va arrencar però la por i la in-

experiència l'impedien pensar amb claredat. Va cometre l'error d'obrir els llums i després d'uns metres, a sobre, va parar en un semàfor en vermell, tot respectant les normes de circulació! El Genet va mirar enrere i va veure com el guàrdia s'acostava.

— Apaga els llums i engega, hòstia!

— Ens agafarà la matrícula, imbècil - va dir l'Anna.

I el Josep, amb els nervis, en comptes d'arrencar, va apagar el motor del cotxe. El guàrdia civil cada cop estava més a prop. El Genet, histèric el va escridassar fins que el Josep va aconseguir reaccionar i va engegar el cotxe. Diria que el xofer no va parpellejar, ni tan sols respirar, fins que van sortir del barri.

Durant la nit, mentre el Genet intentava dormir, va tenir un mal pressentiment: aquella fugida no havia sigut exitosa i es malfiava d'aquell guàrdia civil que els havia perseguit uns metres. El Genet sempre diu que té una intuïció molt desenvolupada que l'avisa del perill. Des de petit que se n'ha refiat i assegura que això l'ha salvat en múltiples ocasions. Per això, l'endemà, poc abans del migdia va trucar al Banc Comercial Trasatlàntic on treballava el Josep fent de noi dels encàrrecs, i li van dir que no havia anat a la feina. Alguna cosa anava malament i va pensar a refugiar-se. Va preparar una bossa amb una mica de roba i algun llibre imprescindible. Va baixar les escales i va dir al conserge que estaria dos mesos fora perquè se n'anava a viure a Andorra. Després va anar a l'escola on treballava el seu pare i li va dir que la policia el buscava i que s'amagaria durant un temps. La família ja coneixia el seu caràcter i no es van estranyar gaire d'aquesta situació.

Efectivament, el dia 7 de setembre havien detingut el Josep. El guàrdia civil que els va perseguir havia tingut temps d'agafar el model i la matrícula del cotxe i van saber localitzar-lo ràpidament. Durant l'interrogatori, el Josep va explicar tot el que havien fet la nit anterior. Va dir els noms reals dels tres nois que havien participat a la pintada i la bòfia va anar a buscar a l'Agustí, que treballava amb ell al banc. El van detenir el matí del dia 8 de setembre. Aquest també va xerrar-ho tot i va declarar que era el primer cop que veien a la noia i que no sabien on era el Genet.

Els van registrar el domicili i en el del Josep hi van trobar propaganda política il·legal, exemplars de la revista *Oriflama*, fulls clandestins com *Compañeros* que reivindicaven les condicions salarials dins de la banca, i els llibres *Historia del partido bolchevique de la URSS*, *Manual de Economía Política* i *Poesia Catalana de la Guerra d'Espanya i de la Resistència 1936-1939*.

Els dos detinguts, el Josep i l'Agustí, van estar 2 mesos dins la presó.

Et pots creure, George, que la policia no va donar gens d'importància a l'Anna, la noia que estava amb ells? Tant el Josep com l'Agustí van declarar que no en sabien el nom i... tema acabat. No van indagar més. Els agents, dins la seva mentalitat masclista i simplista no podien creure que ella hi hagués anat per voluntat pròpia. Deurien pensar: "Segur que era una pobra noia esgarriada que es va trobar involucrada en aquest afer sense voler." Ingenus! Algunes noies utilitzaven aquesta tàctica de "mosqueta morta", (asseguraven que desconeixien tot l'afer del qual se les acusava) ja que era una bona coartada en cas de ser detinguda i gairebé sempre funcionava per tenir penes inferiors. No ho oblidis, George, en aquest ambient reaccionari és on ens hem de situar.

A qui sí que van anar a cercar va ser al Genet però no el van trobar a casa dels seus pares. A més, el conserge els va explicar que l'havia vist amb una maleta i que ja deuria ser a Andorra. No sabien que treballava a OSCUS perquè ell no tenia un contracte oficial amb l'escola, per tant, van engegar el procés judicial per buscar-lo però no hi van invertir gaires esforços. En el seu expedient el van classificar com a persona "independentista", ja que la pintada portava les sigles del PSAN i les 4 barres de la senyera. En aquells anys poca cosa estava informatitzada i si ajuntem les poques ganes de treballar de la policia amb la lentitud i el nombre de casos que deurien tenir, et pots imaginar com era la justícia als anys 70 del segle XX. George, quan vas ser a Barcelona l'any 1936 ja vas veure com era el nostre tarannà i en aquest aspecte, la societat no havia canviat gaire. Et sorprenia la ineficàcia i la impuntualitat del país. En el teu llibre *Homenatge a Catalunya*

vas escriure: “Hi ha una paraula espanyola que cap estranger no pot evitar d’aprendre: *mañana*, demà. Sempre que és concebiblement possible, els afers d’avui són ajornats fins demà.” En aquest cas, però, aquestes característiques socials van donar avantatge al Genet.

Ell no era a Andorra, clar. S’havia instal·lat a casa d’un amic del barri de Sant Andreu i més tard acabaria a un pis de Sarrià d’uns estudiants una mica *hippies* que prenien LSD i deien que veien elefants roses. Als anys 70 també era l’època de l’experimentació amb drogues, tot i que el Genet em va dir que era un tema que no li interessava gaire. De fet, tenia molt clar que barrejar armes i estupefaents era una molt mala idea. Ni tan sols prenia alcohol... bé... almenys en “hores de feina”.

Un parell de dies més tard el Genet va tenir una baralla amb els membres del PSAN. La pintada la va fer sense el seu permís, infringint, de nou, les normes del partit. Per ells, hi havia una jerarquia clara i tot s’havia de consultar primer, no es podia actuar individualment. El van acusar d’haver-se excedit amb aquella acció i d’arriscar a membres o simpatitzants del partit, que ara estaven detinguts. El Genet no estava disposat a aguantar els retrets del PSAN i no va admetre cap culpa. “Tothom era prou gran per saber què estava fent i les conseqüències dels seus actes”, pensava ell. Es van discutir i en acabar, va decidir que ja en tenia prou de normes i imposicions. Aquell era el final de la seva relació. Amb el Miquel, el Valent i la Teresa ja ho tenien tot pensat i era hora de posar fil a l’agulla.

Després, el Carles Castellanos, un dels fundadors del PSAN, va anar a veure el Genet. Malgrat tot, eren amics i el volia ajudar. Li va dir que la policia l’estava buscant i que necessitaria un advocat. El va presentar a l’Agustí de Semir ja que tard o d’hora hi hauria un judici. Va donar la casualitat que el fill de l’advocat havia fet la mili amb el Genet i això va fer que de seguida es tinguessin afecte. De fet, la seva relació va durar 20 anys. El despatx del Semir atenia gent sense recursos i molts processats antifran-

quistes. Ell era catòlic, comunista i formava part de l'Assemblea de Catalunya.

El Castellanos també va explicar al Genet que el PSAN estava passant per un període de discussió interna. El partit no creixia com volia i no tenia prou incidència, sobretot en els sindicats obrers. Alguns militants volien canviar el rumb del partit per poder penetrar millor en aquest sector però molts d'altres no. Es debatien entre l'agitació armada o continuar amb la propaganda i la teoria. Un any i mig més tard, aquest conflicte intens acabaria amb l'escissió del partit i amb la formació del PSAN-P, que estava a favor de les armes i de l'enfrontament directe amb l'Estat. El Castellanos en va ser un dels dirigents.

Però tornem al Genet. Ell estava fitxat, sí, però la policia no sabia on localitzar-lo. No tenien la tecnologia d'ara i passar inadvertit dins d'una gran ciutat com Barcelona era relativament fàcil. Per això va decidir que podia reprendre la normalitat i va tornar a treballar a OSCUS. Com si no hagués passat res. Quin paio! Recorda que el Genet no era un inconscient. Tenia clar el perill que corria... simplement sentia que controlava la situació i que si tenia els ulls ben oberts, podia moure's per la ciutat amb certa tranquil·litat.

Poc després, el 15 de setembre, el 1000 va fer una expropiació a mà armada a la Caja de Ahorros de Bellver de Cerdanya, a la província de Lleida. A la tarda, l'Oriol va quedar amb el Genet a Barcelona, a la ronda del Mig cantonada amb Muntaner. L'Oriol va arribar tot mudat, amb camisa blava i pantalons nous. Era la seva disfressa per entrar als bancs i passar desapercebut. Era com un uniforme de camuflatge. La seva teoria era que ningú sospita d'un home elegant. Tots dos van passejar pel carrer i l'Oriol li va explicar perquè i com havien fet l'expropiació. No es va deixar cap detall: la forma de vestir, de parlar, d'actuar i d'escapar, és clar. Havia sigut un èxit, havien aconseguit un milió de pessetes i assegurava que es podia repetir. Quan va acabar de parlar li va preguntar: "I a tu, què t'ha passat?" i el Genet li va relatar tot l'afer del PSAN i que la policia el buscava:

— Per culpa d'una pintada a la caserna de la Guàrdia Civil i per un xofer incompetent he entrat de ple a la vida clandestina -I va sentenciar- Però quina satisfacció escriure aquell text a la façana de casa seva, en els seus morros. Que es fotin!

En aquella època, l'Oriol ja havia estat detingut i empresonat, i feia temps que coneixia les dificultats de la vida clandestina. Per això li va preguntar si tenia diners i el Genet va respondre que no. Llavors, el seu cosí va treure un feix de bitllets nous de trinca, portats directament des de Bellver de Cerdanya, i li va donar: "Aquí tens, fes-los servir per al que necessitis."